

REDACTIUNEA,
 Administrațiunea și Tipografia
 Brașov, piața mare nr. 30.
 Serioși defraudați nu se
 Manuscrisurile nu se restituie.
INSERATE
 se primesc la Administrațiunea în
 Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
 în Viena: la M. Lukas Nachf.,
 N. A. Agostoni & Emerico Les-
 nez, Heinrich Schalek, A. Op-
 pelik Nachf., Anton Oppelik,
 în Satușuța: la A. V. Gold-
 berger, Ekstein Bernat, Iuliu
 Leopold (VII. Brașăbeș-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
 rie garmond pe o colonă 10
 bani pentru o publicare. Pu-
 blicări mai dese după tarifa
 și învoială. — **RECLAME** pe
 pagina 2-a o serie 30 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminică 25.)

"GAZETA" înseamnă în de-căi e și
 Abonamente pentru Anul 1904
 Pe un an 24 cor., pe șase luni
 12 cor., pe trei luni 6 cor.
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 Pe un an de Duminică 8 fr. pe an.
 Se primumă la toate ofi-
 ciele postale din țară și din
 afară și la d-nii colecțori.
 Abonamentul pentru Brașov
 Administrațiunea, Piața mare,
 Târgul Inului, Nr. 30, etajiu
 I. Pe un an 20 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
 Cu dusul în osă: Pe un an
 24 cor., pe șase luni 12 cor.,
 pe trei luni 6 cor. — În esem-
 plar 10 bani. — Atât abona-
 mentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 134. — Anul LXVII.

Brașov, Vineri 18 Iunie (1 Iulie).

1904.

Absurdități.

(a) Precum în fie-care an, așa și anul acesta, încă de prin luna Maiu am început să publicăm dări de semn despre esamenete de pe la școlile primare.

În tot-deuna am arătat un viu interes față cu înaintarea poporului și de aceea cu bucurie am vădit din an în an, cum poporul însuși cu jertfe din ce în ce mai mari cantă a asigură pâinea spirituală copiilor săi.

Ne transpuneam cu mintea în diferitele părți ale țării și asistam în gând și noi la esamenetele, ce se țineau în Bănat și în Sătmariu, în Bihor și țera Bârsei.

Vedeam cum plugarii români cu fețele brăzdate de grijile vieții, unii cu soțiile lor, se adunau la școlă și ascultau cu atențiune întrebările puse de învățători și răspunsurile date de copilașii lor.

Mare binecuvântare este lumina învățaturii și mulți amar de anii au fost lipsiți Români de această lumină!

De aceea nimic n'au cruțat pentru-ca generațiile viitoare să se potă face părtașe de această binecuvântare și știință de lacrimi udau obrazii părinților, când auțiau răspunsurile copiilor lor, respicate și la înțeles, și cântecele drăgălașe intonate de pe buzele nevinovate în dulcea limbă a strămoșilor noștri.

Odată însă cu scirile îmbucurătoare despre esamene, venit-au din altă parte sciri intristătoare, că de-acum înainte se pregătesc o lege, care este menită să împedecă înaintarea culturală a poporului nostru.

Ocarmuirea nu vré să mai vadă lacrimi de bucurie în ochii părinților, auțindu-și copilașii gângurind în limba străbunilor. În schimbul sarcinilor grele, ce le purtăm în spinare întru susținerea statului, guvernul nu vré să ne îngăduie libertatea de

plină de a ne cultiva în limba noastră, oi ne pune pedecă înaintării, cerând de la noi un lucru, care după legiile firei nu se potă cere de la nici un popor, să învățăm adevă din cea mai fragedă etate într-o limbă streină.

Tôte naționalitățile au rămas indignate și au protestat cu ultima energie împotriva acestui atentat, care nu potă să ducă la bun sfârșit.

Prim-redactorul diarului sârbesc „Zastava“, Dr. Ilije Branko a edat țilele aceste a broșură, în care se vorbește despre planurile ministrului instrucțiunii publice dicându-se:

„Este cu desevirșire imposibil ca copiii sârbii să învețe ungurese în cele 4 sau 6 clase ale școlii primare... Uitați-vé chiar la școlile de stat de prin satele sârbesce, în cari limba învățământului este cea un-gurească! La ce rezultat au ajuns? „Nici la un rezultat!“

Diarul „S. D. Tagblatt“ al Sașilor din Sibiu în numărul său de la 29 Iunie scrie:

„Nici-odată nu va fi cu putință, ca elevii din școlă primară să potă însuși perfect o limbă atât de deo-sebită de limba maternă“.

Dér ce vorbim de Sârbii și Sași sau de Români, când înșiși Ungurii recunosc, că o limbă streină este cu neputință a se însuși nu în școlă primară, dér nici în gimnasiu.

În numărul cel mai nou al diarului unguresc „Budapesti Hirlop“ un domn cu numele Raffay Sándor constată, că încă nu s'a pomenit că cineva să fi învățat limba nemțescă numai în gimnasiu. Încă și mai mult: Ungurii nu sunt în stare să învețe nici limba lor proprie în timp de 12 ani, căci etă ce dice Raffay:

„Constată cu rușine și aduc ca dovadă lucrările în scris de la esamenele de maturitate, că tinerii maghiari după opt ani de învățământ

în gimnasiu, cea mai mare parte nu sunt capabili să facă un concept cum se cade, ba nici scrie nu știu corect.“ („Bp. H.“ Nr. 179.)

Ei bine, și ceea ce nu sunt în stare ei să învețe, în limba lor, și nu în școlă primară, ci în gimnasiu, adică să-și exprime gândirile în scris corect, au obrazul să pretindă de la copiii români din școlă populară!

În adevăr mintea sănătoasă la guvernării noastre par'că s'a dus pe pustiu.

Revistă politică.

Brașov, 17 (30) Iunie.

Săptămâna acesta a fost, în ce privește trebile dinăuntru un-guresce, érași un pas mai mult făcut pe calea racului, adevă nu pentru întărirea țării și pentru mulțumirea popoarelor ei, ci din potrivă.

Tot mai mult vedem că obstrucțiunea din anul trecut și pactul ce ea l'a adus cu sine între guvernul Tisza și corună de-oparte și între guvern și opozițiunea kosutistă de altă parte, a ajuns a fi o adevărată calamitate pentru naționalități. Și într-o parte și într-alta, guvernul și-a ales pe naționalități drept cal de treacăt, călare pe ele și cu biră în mână, călărețul Tisza vré să-și înfigă pintenii, ca să potă sări peste tôte greutățile. Cei din Viena, Goluchowski și Pitreich, au lipsă de înmulțirea contingentului recrutilor și de sute de milioane pentru tunuri noué, ér opozițiunii maghiare din Pesta îi trebuie stat maghiar la minută. Și fiind-că limba de comandă a armatei trebuie să rămână încă cea germană, ér consuli austro-ungari din afară vor continua să adreseze scisorii în limba nemțescă primarilor de pe la Dobrișin, Seghedin și Kecskemet,

contele Tisza caută să aibă ceva cu ce să înfunde gura opoziției și a șovinismului din țera, ca să nu strige mereu în contra lui, că n'ar fi decât o unelță a Némțului. Tisza n'are însă cu ce să împace lăcomia națională maghiară, decât cu protecți de maghiarizare ca ale lui Berzevicy și cu tunete și trăsnete în contra agitatorilor de tôte nămurile.

Pentru aceste tunete și trăsnete își alege ca mijloc deputați din partidul său, mameluci dela rotă, cari nu știu să cașce gura pentru altceva, decât să injure naționalitățile și să ațite lumea un-gurească în contra lor. Ori-ce om cuminte vede apucătura, care nu e nouă, ci forțe veche, și care se trage încă dela tatăl actualului ministru președinte. Șovinistii din tötă țera cer hrană zilnică pentru pottele lor, și ce bucurie mai mare li-ar puté face Tisza, decât făcând să răsune dieta de răconetă mamelucilor lui, că primejdia e mare, că Români, Slovaci și Sârbii se pun, érași în mișcare și că aceștia trebuie sdrobiți unul după altul.

Cel dintâu, care s'a ridicat în contra naționaliteților și în deosebi în contra Slovacilor a fost deputatul guvernamental Vietorisz. El a vrut să arate primejdia așa numitului panslavism, care bântue printre poporul slovac și-l face să dușmănescă pe Unguri. Nu există o bestiuine slovacă, dice el. Cu tôte acestea a cerut aplicarea de mijloce cât să potă mai aspre contra mișcării naționale slovace. A cerut Vietorisz să se revisuască legea naționalităților dela 1868, să se înăsprască para-grafii din legea penală, cari prevéd pedepsirea agitatorilor naționaliști; să se exercite un control strict din partea statului asupra institutelor de bani slovacesci și în genere nemaghiare, cari sunt tot atâtea cui-buri de agitațiune.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Despre Ștefan-Vodă.

În ședința dela 17 Iunie a „Academiei Române“ d-l G. Tocilescu, distinsul profesor și archeolog român a ținut o frumoasă conferință, tratând despre viața și faptele lui Ștefan cel Mare și Bun. Stând în préjma sârbărilor aniversare și scind că facem cetitorilor noștri o deosebită plăcere, publicând tot ce se scrie în jurul acestui mare praznic românesc, dăm în următoarele un resumat mai lung din conferința d-lui Tocilescu:

În curând — dice d-l Tocilescu — se vor implini 400 de ani, de când într'un îngust mormânt din biserica mănăstirei Putna zac, acoperite de glorie și nemurire, rămășițele pământesce ale unui mare om, și înaintea acestui mormânt, în sfânt pelearinagiu, veni-vor să ingenuche cu inimile înduioșate, cu sufletele înălțate, frații din tôte părțile româniei: tineri și bătrâni, femei și copii, cetățeni și ostași, dela opincă la vladică își vor da acolo întâlnire, pentru-ca împreunând mâna de mână, lipind inimă de inimă, unind rugăciune de rugăciune, să imploré în psalmodiile mângăioșei religii bunătatea cerescă pentru ușurarea Aceluia de greșelele întemplantore ale vieții. Ba și cei ce nu vor puté veni fie impe-

decați de împrejurări, fie opriti de nesăbuite nesocotințe, se vor simți împărtașiți din această comoră de simțiri și amintiri.

Ce moment înălțator și tot-odată ce isvor rodnic de gândiri și întăritor de speranțe pentru viitor, a vedé ochii sufletesci ai unui neam întreg, ougetarea și simțirea lui îndreptată măcar pentru o clipă asupra unui punct ascuns într'un colț de țerisără, și a vedé un singur mormânt, după trecere de 400 ani, strălucind și încăldind ca un sôre luminos sufletele românesce, chiamându-le la îmbărbătare și înălțare!

D-l Tocilescu esplică apoi de ce vorbește d-sa despre Ștefan-cel-Mare în sinul Academiei, spunând, că această instituțiune, pe lângă că este sanotuarul tuturor amintirilor patriotice, este, tot într-o vreme, și nobila instituțiune, care menține acea unitate națională. D-sa spune, că nu va espune istoria faptelor marelui Domn și nici caracterul Lui, căci ce pagină poté fi mai eloquentă decât faptul, că după 400 de ani numele lui Ștefan-Vodă e așa de puternic, încât poté să stringă în préjma mormântului Sôu întrăga suflare românescă.

Taina mării lui Ștefan-Vodă trebuie căutată nu atât în omul ce vom sârbători, cât mai mult în timpul, în care el a trăit și în timpul în care noi trăim. Și astăzi eroul,

care odihnesce în cripta dela mănăstirea Putna s'a redeșteptat măndru și strălucitor în fie-care din noi, și odată cu el se trezește întreg sfatul său și tôte oștile sale, și din țințirimele părăsite și din movilele rătăcite și din cetățuele zimțate și din lunțile dela Războeni, dela Rahova, din pădurile Cosminului, se aud glasurile vitejilor, cornurile plășilor, și o întrăga epopee de eroism se desfășoră înaintea ochilor noștri.

Taina mării lui Ștefan-Vodă trebuie căutată în literatura populară, în cântecele, legendele și poveștile păstrate din gură în gură; numele lui Ștefan răsună și ați ca pe vremea lui din vârful Carpaților până în văile și șesurile Dunărei. Nimic din ceea-ce este mare și strălucitor n'a scăpat de a nu fi atribuit lui Vodă Ștefan, ori-ce șant, ori-ce val, ori-ce zid și ori-ce biserică, totul în fine, pentru popor este atribuit lui Vodă Ștefan. În scurt, el este eroul per excelențiam al neamului românesc. Despre nici unul din eroii săi, poporul moldovean n'a păstrat o amintire mai vie ca despre Ștefan-cel-Mare; nu este o singură întemplantă din viața lui, care să nu fie cunoscută și pe care el să nu o fi îmbrăcat în haina frumoasă a bogatei sale imaginațiuni. Poporul cunoșce în amănunte viața lui Ștefan-cel-Mare; copilăria eroului îi e tot așa

de bine cunoscută ca și maturitatea; el vorbește de luptele din copilărie și jocurile cu copiii din satul Borzești, unde s'a născut, și de numărösele lui lupte cu turcii, tătarii, ungurii și polonii, atât din localitățile cunoscute, cât și din unele, pe cari numai el le șcie. Poporul ne vorbește de lada, în care Ștefan pusese la mórtea sa o hartă, pe care indicase sôrtea, ce o vor avé Statele Europei, și pe care el a ascuns-o în pământ; el șcie o mulțime de alte lucruri și ne vorbește de domnița un-gurească, de Ileana ibovnica lui și de altele.

Tot el ne spune că:

Ștefan Vodă'n bătălie
 Face trebă cât o mie,
 Vodă Ștefaniță;
 Ér Ileanca plânge-acasă
 De-ți pare că plouă, varsă,
 Vodă Ștefaniță;
 Și-i pécat, că-i prea frumoșă,
 Că în lume vestea-i mersă,
 Vodă Ștefaniță.

Dela popor aflăm numele vitejilor lui Ștefan-cel-Mare: Avram, Stroe, Hurban, Șoiman, Cudalb și alții.

Acastă este taina mării lui Vodă Ștefan. I s'a înălțat lui Ștefan statuă la Iași, și se va mai înălța una la Bucuresci, se vor mai ridica monumente ca cel dela Războieni, se vor bate medaliu comemora-

In altă ședință a dietei a vorbit deputatul croat mameluc Kovacevic, care a ținut să scotă la ivelă ura ce o nutresc Croații contra Maghiarilor. A denunțat clerul înalt croat și a ținut, că în turburările croate din anul trecut clerul a avut o parte însemnată.

Mâne poimâne se va ridica altul să spună celor scurți de minte și strimți la inimă. În ce măsură mare amenință Românii, Sârbii etc prin mișcările lor „statul un tar maghiar“

Intelnicirile capetelor încoronate au ajuns astăzi lucru obișnuit. Cu toate acestea se dă o mare însemnatate intelnicirii Regelui Engliterei *Eduard* cu *Wilhelm* al Germaniei, în orașul de port maritim german Kiel. Deși cei doi monarhi au încunjurat de astă dată a face în toastele lor mare politică, totuși intelnicirea lor e privită ca semn, că Anglia vră să trăească în amicabile raporturi cu Germania, deși Englesii au început să se tēmă de acesta ca de-o viitoare rivală pe mările lumii. Regele *Eduard* a putut să vadă la Kiel, unde a vizitat șantierul germane (lucrătorile unde se clădesc vasele de război), cât de înaintată e Germania în ce privește marina ei. Acolo a vizitat Regele și satul lucrătorilor, așezat pe-o colină, în virful căreia se află casa de recreațiune a muncitorilor, un fel de casină a lor. În această clădire s'a dat o festivitate, la care au luat parte 750 marinari englesi și tot atâți marinari germani. Au fost tractați cu bere germană și englesă și cu fălă de pâine cu unt. După-ce s'au salutat camarazi vechi ai flotei germane și englese, a vorbit dintr'o loje și prințul *Henric*, fratele împăratului german, salutând pe marinarii englesi în limba englesă, dorind ca marinarii germani și englesi, ori unde s'ar arăta în lume, să lucreze tot numai pentru pace. Frumoză a fost și defilarea bărcilor mănate cu lopeți: 147 bărci de la toate corăbiile germane, cari au trecut trei câte trei pe dinaintea corăbiei în care se afla Regele *Eduard*. Revista flotei nu s'a putut ține din cauza ploii torențiale. Cu ocazia acesta împăratul *Wilhelm* a decorat pe ambasadorul engles din Berlin cu noul ordin pentru merite, ce l'a înființat.

De la Kiel Regele *Eduard* a vizitat orașul *Hamburg*, unde a fost primit cu pompă și cu însufletire.

Primarul întâiu al orașului *Dr. Hachmann* a binevenit pe Rege în numele marelui senat al liberei cetăți hansiatice *Hamburg*. Regele a mulțumit locuitorilor din *Hamburg*, pe care-l vizitase încă ca principe moștenitor, și a bătut în sănătatea senatului lor.

În partea de dincolo a monarchiei, în *Austria*, noutatea cea mai mare este călătoria, ce s'a hotărât a face ministrul-președinte *Koerber* în *Galiția*. *Koerber* sperază, că dorați va succeda a căștiga pe *Poloni* cu totul pe partea sa, căci până acum ei au jucat tot pe opozițional și erau mai apropiați de *Cehii* obstrucționisti. Fără-șe, că *Polecii*, cari și așa jocă un rol destul de însemnat în politica *Austriei*, se bucură mult de această vizită, de care așteptă, decât nu alta, cel puțin unele ușurări economice, de cari au lipsă, căci țera li-e este destul de săracă în raport cu bogăția *Boemiei*. Nemții austriaci sperază în ascuns, că călătoria d-lui *Koerber* în *Galiția* va aduce cu sine o isolare a *Cehilor*. De n'ar fi numai toate așa nesigure între granițele *negru-galbene*! *Diarul* din *Viena*, ce poartă titlul de „*Schwarz-Gelb*“ (*negru-galb*) și care și-a ales ca program de a lupta pentru interesele austriace, nu mai are nici o încredere în starea lucrurilor din monarhie și crede, că până ce nu va fi răsturnat dualismul, nu se va pute ajunge la nici un rezultat.

Războiul ruso-japonez.

De-o săptămână încoco telegrafurile a adus știri de sciri asupra evenimentelor ce se întâmplă pe câmpul de război din *Asia* răsăritenă.

S'a vorbit mult despre o mare luptă pe apă între *Ruși* și *Japonezi* la *Port-Arthur*. Joia trecută flota rusă de la *Port-Arthur* a eșit în largul mării, cu care ocaziune a fost atacată de flota japoneză sub comanda amiralului *Togo*. *Rușii* s'au pierdut însemnate în lupta aceasta; un vas de război al lor se dăce, că a fost confundat, și alte două vase au fost stricate. Sciri despre lupta aceasta au venit numai din *Tokio*, pe baza rapoartelor ce le-a trimis însuși *Togo* la *Tokio*. Din *Petersburg* însă nu se spune nimic mai precis, decât atâta, că flota rusă a eșit din port și a avut o luptă cu

flota japoneză. Resultatul nu e cunoscut.

Sciri venite în urmă din *Cifu* spun, că nu întreaga flota rusă a părăsit portul, ci numai 4 vase mari de război, 5 crucișătoare și mai multe torpilore. Dintre acestea 3 au fost rău stricate, der nici unul din vase nu s'a confundat.

Nu se adevărește nici scirea, că flota rusă ar fi făcut a doua oră, *Vingri*, încercere de a eși în largul mării, precum nu se adevărește nici scirea, că garnisona rusă din *Port-Arthur* ar fi încercat o eșire nesuccesă.

Tot așa stăm și cu scirile despre o înaintare în stil mare a *Rușilor* spre *Sud* și despre o înfrângere ce ar fi suferit-o armata generalului japonez *Kuroki*.

Etă telegramele mai nouă:

Berlin, 28 Iunie. *Diarul* „*Lokalanzeiger*“ primesce din *Petersburg* o depeșă spunând, că primul corp de armată va pleca în curând spre teatrul de război. Al doilea corp de armată va sosi dălele aceste la destinație, spre a întâri forțele lui *Kuropatkin* cu 25.000 omeni. Al 17-lea corp de armată nu va pute să ajungă la destinație, decât pe la jumătatea lunii *Iulie*; însă regimentele de cazaci din *Ural* au sosit deja. Totalul trupelor concentrate pe teatrul de război se ridică la 140,000 omeni.

Paris, 28 Iunie. Se telegrafază din *Petersburg* diarului „*Petit Parisien*“, că comandantul portului din *Vladivostok* a dat un ordin de război, după care toate femeile și toți copiii trebuie să părăsescă îndată fortăreța. Sunt temeri de o acțiune japoneză contra portului *Vladivostok*.

Diarul „*Le Journal*“ primesce din *Petersburg* o depeșă spunând, că în cercurile bine informate se afirmă, că *Tarul e hotărât să se ducă pe teatrul de război*. Plecarea împăratului ar-ave loc în cursul lunii *August*.

Petersburg, 28 Iunie. (Oficial) Generalissimul *Kuropatkin* a adresat împăratului cu data de 27 Iunie st. n. următoarea telegramă:

Ieri, 26 Iunie, trupele japoneze au luat ofensiva contra trupelor noastre, avangarda frontului de est, care se găsea în afară de trecătorile de la *Fenșulin*, *Modolin* și *Dalin*. Trupele noastre de cavalerie și infanterie au fost primite cu un atac viguros de *Japonezi*. S'a stabilit, că atacul contra fie-căreia din dăsele trecători era condus de cătră forțe superioare. S'a determinat, că atacul contra defileului *Dalin* era făcut, în afară de celelalte trupe, și de o diviziune a gardei japoneze.

Afară de atacul de front, trupele japoneze au încunjurat cu forțe considerabile cele două arpi ale trupelor noastre, cari ocupau trecătorile *Fenșulin* și *Modolin*.

În dimineața zilei de 27 Iunie, forțe japoneze puțin număruse au atacat trupele noastre, cari se retrăseseră din defileul *Fenșulin* la *Tittke*. Au fost însă respinse fără multă greutate.

În seara de 26 Iunie, *Japonezii*, după ce au respins de la *Vandzia Pondza* spre defileul *Dalin* trupele noastre de avangardă, au opus rezistență un timp ore-care brigadei de infanterie, care venea în contra lor cu 3 baterii. Inșă amenințate de a fi încunjurate de alte trupe inimice, trupele noastre au dat înapoi.

Recunoșterile făcute au stabilit, că o parte a trupelor japoneze din sud, înainteză în direcția spre nord-est pentru a opera joncțiunea (unirea) lor cu armata lui *Kuroki*.

La amiazi s'a primit un raport, după care cavaleria noastră a angajat o luptă inversunată la *Seliușen*.

După toate informațiile primite în zilele din urmă, forțele japoneze, cari înainteză contra armatei noastre din *Manciuria*, pot fi evaluate la 8 sau 9 divizii de infanterie și mai multe brigade de rezervă, pe cari *Japonezii* le fac să înainteze acum în prima linie.

Petersburg, 28 Iunie. (Oficial) *Saharoff* telegrafiază, dând amănunte asupra recunoșterii făcute de un detașament rus lângă *Avaniamina* la 19 Iunie: A dat peste șanturi ocupate de avangarda dușmanului, pe care a alungat-o; atunci artileria dușmană deschise un foc concentric în potruva bateriei noastre călări. Am pierdut 8 morți și 20 răniți.

Vedând superioritatea puterilor principale dușmane, *Rușii* opriră focul. Atunci dușmanul ne atacă la flancul drept, der batalionul japonez a fost respins de tirailorilor. Cazacii au suferit pierderi însemnate. Lupta de artilerie a ținut până la 9 seara. Mersul înainte al infanteriei dușmane, a fost împiedecat de tirailorilor. Pierderi rusești: 7 ofițeri răniți ușor, 26 soldați uciși și 53 răniți. Pierderile dușmanului au fost însemnate.

Diarul „*Times*“ primesce următoarele amănunte în privința ultimei lupte navale de la *Port-Arthur*: Cuirasatul rus „*Peresviet*“ s'a scufundat la 36 de picioare sub suprafața apei.

Scufundarea acestui bastiment s'a petrecut ast-fel:

Distrugetorul de torpile japonez, „*Shiratka*“, fiind încunjurat de mai multe bastimente rusești, s'a apărât îndelung cu focuri de tun. Se părea, că „*Shiratka*“ e deja pierdut, când comandantul lui a or-

tive, se vor tipări cărți cu laude lui *Ștefan-Vodă*, der marmora o va rode dintele timpului, bronzul săcurea vrăjmașului său îl topește vâpăia cuptorului, scrierile cărțurilor vor fi puse la îndoială de cărțurarilor mai pricepuți, decât nu mai îndrăznești, der în culele sufletesci ale unui neam, acela care a încăput odată, va trăi cât însuși neamul, cât vecinicia.

După acesta, conferențiarul încercă a explica rostul grandioasei sărbătoriri din anul acesta a lui *Ștefan-cel-Mare*. D-sa pune în față datele memorabile ale centenarului lui *Ștefan-Vodă*: 1604, 1704, 1804, 1904.

Ce timpuri, ce lucruri, ce omeni, esclamă d-l *Tocilescu*! Un *Ieremia Movilă*, un *Racoviță*, un *Caragea*, un *Hangerliu*, pe de o parte, moștenitorii ai lui *Ștefan-cel-Mare*, er pe de alta predecesorii ai lui *Carol I*; ei purtătorii coronei cu nestimate a lui *Ștefan* și legatarii ai coronei de oțel făurită din tunul cucerit la *Plevna*! Umbre trecătoare, încărcate cu toate păcatele timpului. În care trăiau, ele să fie chemate a sărbători centenarul, bicentenarul și tricentenarul lui *Ștefan-cel-Mare*! De sigur, că ei nici nu s'au gândit să-l sărbătorească. Comparând starea de azi a *României*, a *Regelui Carol*, cu *Moldova* lui *Ștefan-cel-*

Mare, d-l *Tocilescu* spune, că *Ștefan-Vodă* ar fi mândru de înțeleptul cărmăci, care de aproape 40 de ani duce nava *Statului* român cu bărbăție și cuminenie.

În partea a doua a conferinței sale d-l *Tocilescu* încercă să arate rolul lui *Ștefan-cel-Mare* în *Istoria* Universală. D-sa spune, că istoria unui popor poate numera mulți eroi, pe cari totuși istoria universală se nu-i amintescă și trebuie adesea multe vécouri pentru-ca printr'o privire adâncă și judecăți imparțiale să se afle coincidența însemnătății aniversele cu însemnătatea națională.

Ștefan-cel-Mare n'a fost numai un domn vitez și înțelept al tuturor *Românilor*, ba el a fost apărătorul creștinătății și al civilizațiunii. Cine știe ce ar fi ajuns *Europa*, decât pe timpul lui *Ilderim*, al lui *Mahomed al II-lea*, al lui *Soliman*, nu se găsea la *Dunăre*, când un *Mircea*, când un *Corvin*, un *Vlad Tepeș*, sau un *Ștefan-cel-Mare*!

Valurile furioase ale hordelor musulmane s'au isbit la *Dunăre* de piepturile împlătosețe ale vitejilor *Români* și s'au dat înapoi. Bătăliile dela *Salamina*, *Micala* se înăresc în istoria universală, isprăvile lui *Miltiade*, *Leonida* și *Cimon* se prea laudă,

der se uită victoriile *Domnilor* români, cu toate că cele dintăiu sunt sarbede pe lângă cele din urmă, după care *Ștefan-Vodă* soria: „*Eu și cu curtea mea am făcut ce mi-a stat prin putință; s'a întâmplat însă ceea-ce știți, der ce s'a întâmplat a fost voința lui Dumnezeu, ca să mă pedepsescă pentru păcatele mele, și laudat fie numele lui*“, și în adevăr așa a fost, căci *Sultanul* după bătălia dela *Rězboeni*, „a eșit din țară cu cetele sale, cum scrie un sol venețian, în *August 1476*, fără a fi luat o singură cetate, er *Ștefan-Vodă* ca un vitez călărea prin totă țera lui“.

Der locul lui *Ștefan-Vodă* în istoria universală a fost indicat de istoricii străini contemporani cu el și după el. *Dlugosz*, istoric polon, îl numește „bărbat admirabil cu nimic mai pe jos de eroii vechi pe cari îi admirăm așa de mult“, și *Ștefan-Vodă* e pentru el „omul cel mai vrednic, căruia i-s'ar pute încredința domnia și imperiul militar peste întreaga lume“. *Papa Sixtus* îi spune lui *Ștefan*, că și-a căștigat merite strălucite față de creștini, er *Cromer*, alt istoric leah, îl judecă pe *Ștefan* demn de memoria tuturor veacurilor.

Dintre istoricii moderni, *Edgar Quinet*, un bun cunoscător al istoriei noastre,

spune, că atât timp cât nu se cunoscuse figura lui *Ștefan* cel sfânt, în istoria universală era un gol și nu-și pute da seama cine-va bine de mersul evenimentelor, căci „se zăreau la marginele *Europei* mișcări extraordinare și nu se pute deosebi nici voința, care îmbolea, nici brațul care îndeplinea munca. Pe măsură ce această figură se desemnă, vedem eșind din nou brațul, care o jumătate de veac a bătut împărăția musulmană și a oprit pe *Mahomed II*, ca să trecă peste cucerirea constantinopolitană. *Ștefan-Vodă* a fost omul, care închidea și deschidea porțile *Europei* orientale; la început nu se vedă nicăiri, astăzi însă ori-cine e silit să-l întâlnească pretutindeni“. *Panegiristul* său *Vartolomeu Măzăreanu*, îl zugrăvea la 1762: la războie biruitor, smerit la pace, der drept și bun în viața sa din parte, credincios adevărat, somnul nu-l ține, ostenela nu-l încălca...

În timpul său *Moldova* ajunge punctul culminant al mării, și decât ea a decăzut curând după *Ștefan*, acesta nu s'a datorit lipsei de inteligență și sootință, nici neprevăderii lui, căci însuși a vedut starea care va urma, când a sfătuit prin testamentul său pe *Moldovenii* a se da de partea *Turcilor*. Marele *Ștefan* cunoscă

donat repeșirea bastimentului, din totă puterea aburului, contra cuirasatului „Pereswiet“.

Comandantul cuirasatului rusesc, temându-se de scufundare, s'a retras lăsând un loc deschis pe unde vasul japonez a putut să scape.

Acest vas, trecând pe lângă „Pereswiet“, i-a aruncat două torpile, cari l'au sfârșit și scufundat.

„Lokalanzeiger“ este informat din Tokio, că eșirea escadrei rusești din portul de la Port-Arthur, când cu ultima luptă navală de acolo, a fost provocată de nisece semnale false, cari au făcut pe Ruși să creadă, că escadra lui Skrydloff a eșit de la Port-Arthur și că Skrydloff ordonă, ca flota japoneză să fie luată între două focuri.

De îndată-ce comandanții vaselor rusești au recunoscut înșelătoria, s'au retras, cu pierderile deja cunoscute (un vas scufundat și două avariate).

Prințul Jaime de Bourbon, care a fost martor la uciderea răniților ruși și la împingerea cu baionete chiar a cadavrelor de ruși, de către japonezi, a lăsat în gara Wafangku înainte de retragerea rușilor de acolo, un afiș prin care înștiințază pe generalii japonezi de ororurile ce a vădit.

Tolstoi, marele scriitor rus, a publicat în ziarul „Times“ un articol de nouă coloane, sub forma unei scrisori din Jasnai-Polyana sub titlul: „Oprți-vă!“

Tolstoi vorbește despre actualul război sângeros din Extremul-Orient. Articolul său are în cap titlul biblic: „Acesta e césul vostru“. Ori-cine are voie să-l reproducă.

În 12 paragrafe din articolul său, Tolstoi se ridică cu amărăciune mai mult decât obicnuită împotriva acestei nouă și nefolositoare vătășii de sânge; el atacă pe toți aceia, cari sunt răspunzători de actualul război, și care îl aprăbă, și care nu l'au împiedecat.

El dăce Țarului, Mikadoului, miniștrilor, preoților, generalilor, diariștilor:

„Duceți-vă acolo, puneți-vă în fața acelor bombe de tunuri și în bătaia focului puștilor dușmanului, în loc de a conduce pe bietul popor la morțe.

„Avem er război“, reînțepe Tolstoi; „suferință nouă, care nu folosese nimănui; nouă înșelătorii, o generală pierdere a sentimentelor și încă înășprirea omenilor.

„Sute de mii de omeni, cari locuesc la sute de mii de kilometri unii de alții, se urmăresc spre a se omorî unii pe alții. D'o parte sunt budiștii, ale căror prescripțiuni religioșe opresc chiar și uci-

derea animalelor, — în cea-laltă parte sunt creștinii, cari propovădușesc iubirea și frăția“.

În felul acesta își exprimă Tolstoi amara-i uimire, că însuși Țarul, care a convocat conferința din Haga pentru pace, s'a asvirlit acum cu totul în război; că și-a uitat într'atâta trecutul, încât să inspecteze trupele, să le mulțumescă pentru isprăvile lor războinice, să le răsplătescă și să le îmbărbăteze.

Tolstoi sfătușese, ca fie-care, în Rusia și Japonia, începând de la cel din urmă soldat, să refuze d'aci înainte cooperarea la aceste omoruri în massă.

Acésta trebuie să se facă fără a ține seamă, că Rușii au suferit înfringeri și că și-au pierdut, în aparență, prestigiul lor național, și fără a se ține seamă de urmările ce vor trebui să le sufere unii de la cari va porni inițiativa refuzării de a lua armele; căci, dăce Tolstoi, un om temător de Dumnezeu, nu se întrăbă „ce voiți dobândi prin purtarea mea“, ci până la ce punct slujesc eu ultimele scopuri pentru care am fost făcut, căci când voiți muri nu mă va întreba Dumnezeu, decât Chinampo cu codrii săi și Port-Arthur și acel conglomerat numit Rusia a resistat, dăr mă va întreba: „ce ai făcut cu viața pe care ți-am dat-o“.

Esamenul de cualificațune

la preparandia gr. cat. din Blași.

(O tortură ne mai pomenită.)

După cum cetim în „Fôia școlastică“, dela 1—16 Iunie s'a ținut în Blași esamenul de cualificațune, la care s'au admis 51 de candidați și s'au prezentat 50, 8 învățătore și 42 învățători.

În zilele de 1, 2 și 3 Iunie s'au ținut esamenele în scris. La 6 Iunie s'a ținut conferință sub presidența d-lui canonic Dr. Victor Smigelski, inspector școlar archidieceșan și delegat al consistorului, fiind de față domnii profesori, er ca delegat al guvernului inspectorul școlar Dr. Szabó Mihály din com. Târnavei-mic.

La esamenul în scris au fost căduți 9 învățători, așa că nu s'au admis la cel verbal decât 41, dintre cari 8 învățătore și 33 învățători.

După conferință s'a început îndată esamenul verbal din limba maghiară (!) întâi cu cei 9 candidați, cari din cauză că n'au știut bine ungureșce, cădușeră încă anul trecut. La acésta a două încercare n'au reușit decât 3 inși, er 6 au fost trântiți din nou și mai au dreptul să se prezente la esamen numai odată, dăr decât până atunci nu vor învăța,

ca să corespundă din limba maghiară, pot să-și caute altă slujbă, căci la șoala româneșcă n'au ce căuta, decât nu știu bine ungureșce. (Ce vremuri am mai ajuns!)

Esamenul din limba maghiară a ținut o zi și jumătate, pentru-că „patrioticul“ comisar al guvernului a esaminat în special pe fie-care, să vadă decât știe vorbi bine ungureșce? Acest comisar pune nisece întrebări atât de grele, încât candidații, cari au învățat obiectele româneșce, chiar și cei mai buni începură a se descuragia. Dăr nici că se pôte altfel, de vreme-ce este știut, cât de greu este ori-ce esamen, chiar și în limba maternă, în care ai învățat, d'apoi decât te pune comisarul să-ți răspunzi în limba ungureșcă cu terminii tehnici atât de pociți, par-că fabricați așume să incurce lumea, căci nici o limbă nu s'a izolat așa tare de lume cu terminii științifice, ca limba maghiară.

Și comisarul așa a făcut. Dela toți candidații a cerut, ca după-ce și-au făcut datoria, răspunzând în limba româneșcă, să-și mai spună încă odată și pe ungureșce.

Etă rezultatul:

Din cei 50 de candidați admiși la esamen, au reușit 19, er 31 au căduți, și anume: 19 au fost relegați a repeti esamenul din limba maghiară (dintre aceștia 4 inși pe lângă maghiară, vor repeta încă câte un obiect), și sunt relegați e repeta întregul esamen, unul s'a retras în cursul esamenului.

Etă o ne mai pomenită tortură!

SCIRILE DILEI.

17 (30) Iunie.

In ajunul sêrbărilor lui Ștefan cel Mare. Numai două săptămâni ne mai despart de la mărețele sêrbări, ce se vor aranja în Bucovina și România într-o pomêntire și amintire a marelui nostru erou național Ștefan Vodă. Românii din tôte unghiurile se pregătesc cu mare evlavie și însuflețire să petreacă ziua memorabilă de 2 Iunie v., când se implinesc patru sute de ani de la morțea lui Ștefan cel Mare și Bun. Cele mai splendide festivități vor avé însê loc fără îndoială în mănăstirea Putna, locul de vecinică odihnă a lui Ștefan, în ziua de Sâmbătă 3 (16) Iunie a. c., unde se vor strînge în acéști și decî de mii de Români din tôte părțile, cari vor preamări memoria marelui domn român. Discursul festiv istoric va fi rostit la mormânt de distinsul profesor de univ. d-l Dr. Dimitrie Onciul.

Comitetul central din Bucovina rógă pe toți Românii, cari doresc să ia parte la acéști festivitate, să-și anunțe la timp venirea lor, ca să pôtă fi primiți și găzduiți. Anunțările au să se adreseze d-lui inv. sup. D. Vlad în Putna, seu comitetului central în Cernăuți.

Fundațiunea Trandafil câștigată. Procesul intentat de către I. P. S. Sa metropolitul Ioan Meșianu, prin avocatul Dr. Emil Babeș din Budapeșta, contra patriarhului sêrbesc în afacerea fundațiunei Trandafil, a fost câștigată și în forul III, adică la Curie. În ziua de 27 Iunie Curia a confirmat sentința Tablei, prin care fundațiunea, care se urca la un milion corone, se împarte între patriarhatul sêrbesc și metropolia româneșcă. Curia a condamnat pe de-asupra pe patriarhul sêrbesc și la suportarea cheltuielilor în suma de 4000 corone.

Lupta cu taurii. Petrecerea Spaniolilor cu lupta cu taurii au adus o nisece spectaculă la Budapeșta și în adevăr s'au dat câteva reprezentațiuni, la cari a asistat numărul public Era ceva nou și interesant a vedé taurii înfuriați repeșindu-se la toreadori, cari fiind bun gimnastic, se jucau numai cu ei și tocmai în momentul când se credea, că-i ia în corne, săriau la o parte ori se repeșiau dintr'o săritură peste el. Și publicul aplauda. — Tôte s bune dăceau acum foile din Budapeșta. Cu taurii spanioli merge, căci deși sunt mai iuți de cât ai noștri, dăr sunt mai slabi și mai mici, dăr ia să-i vedem luptându-se cu un taur maghiar. — Cererea acésta a fost ascultată și s'au adus din prăsila baronului Sennyey doi tauri, cei mai furioși, din câți s'au vădit până acuma. Pe unul îl chemă „Gyémánt“ și s'a produs în urmă Sâmbăta sêra. S'a făcut însê de ris, căci a început să tremure și să caute, pe unde este eșirea. În zadar îi țineau postavul roșu înainte, înzadar îl apucau spaniolii de codă, el nu vrea să știe de luptă. În sfârșit a trebuit să iasă fără ispravă, er publicul fluera. O fôie maghiară a scris din acest incident un articol apêrând pe Gyémánt și spunând că așa e temperamentul maghiar, mai bine rabdă și suferă, dăr nu se bagă într'o luptă unde știe dinainte că va fi învins. Apoi „Gyémánt“ numai pe jumătate este rasă maghiară, dăr să vedem Marți sêra pe „Betyar“, care este un taur de rasă curat maghiară! — A venit și Marția și „Betyar“ s'a purtat tot ca „Gyémánt“. Acum se dăce, că Spaniolii i-au uns ochii și botul cu cocain și l'au amețit, dăr să se facă altă încercare. Spaniolii au declarat, că stau la luptă și cu „Betyar“ și cu ori-care alt taur maghiar, și să-și țină sub controlă severă, până când vor intra pe arenă, ca să nu pôtă fi banuiți...

Uite, cu jocuri și disouții de acestea de prisos își bat capul, cei ce n'au altă trebă de făcut.

Din Macedonia se știe: La începutul primăverii în împrejurimile orașului Veria și-a făcut apariția o bandă de Greci, având ca șef pe un ôre-care Palati. Se spune, că acéști bandă avea ca țintă unică aceea de a suprima românismul, care e foarte puternic în ținutul acesta și pentru acésta ea era subvenționată de către

destul de bine slăbiciunea popórelor creștine și a vădit, ca și Mircea, că suzeranitatea turcoșcă nu era așa de exigentă ca aceea a vecinilor de aproape. Decă Ștefan ar învia, ar găsi astăzi Turcia slăbită, Polonia ștersă, Ungaria pălită într'un dualism, er România ar găsi-o pe cale de adevărat progres, și ar vedé, că tot ce am făcut, prin noi înșine am făcut. Acéști de visă era și aceea a lui Ștefan Cel Mare.

Acésta este taina măririi lui Ștefan-Vodă în trecut; ea se mai vede și din următorea împrejurare: Când, la 1855, s'au desgropat osêmintele lui Ștefan, în fața lui Teochist Blajevici, comisar duhovnicesc, se apropiă de mormânt un bătrân Toader Nițu din Putna, care îngenunchiând spune încoet și cu o jale sfântă: „Sêraci de noi, aici stai tatăl nostru“. Aceste cuvinte, ca și strigătul cu suspin îndreptat la Cel de sus, unde e Ștefan-Vodă să ne vadă, resumă tot ce a fost Ștefan-Vodă în lume: isvor a tôte bunătățile, a tôte dreptățile; el plânge când Românii suferă; el se luptă alături cu ei în războie, el dobără pe vrăjmași.

Cu ochii blândi...

Cu ochii blândi, turburători de pace
Și umești, mari, cuminiți ca de gazelă —
Mă urmăresc prin tainele pădurii,
Tu mă surprinzi — și robă, pradă gurii
Setoșe, mi-te anini plâpândă filomelă
Când al naturii glas se stînge, tace.

Exală valuri de miresme socul.
Reîntelnirei dulci și nevisate
Ciresul alb își scutur'a lui flóre
Și ne îngrópă 'n valuri de ninsóre.
Noi rezidim castele spulberate
Dăr... ne suride érași blând norocul.

În liniștea de-acas' patriarhală,
Cuprinsă 'n brațul după tine dornic,
Eu te conduc prin parcuri solitare
— Imi pari a frumuseței întrupare,
Er inima 'mi svînesce ca un ornic
Când mă privesc cu dulcea ta șială.

Așternu-se vederi înmărmurite
Privirilor duióșe, dragostóșe,
Când mâna ta obrazul mi-l adie.
Ci zarea în lumină viorie
Să 'necă... stol de paseri amoróșe
Plutesc peste coline 'ntr'aurite.

Incet pe sat se varsă glas de tócă,
Er clopotele plâng și sună a jale
Și vitele soseso din bățătură.
„Te strigă mama,.... dă-mi încă o gură“ —
Ș'apoi dispar pe drumul către vale
Pe care umbra frunzelor se jócă.

Mă copleșesc aducerile-aminte,
Deslănțuite doruri ne 'nțelese.
Intrezăresc păduri, mândre poene
Cu feți frumoși și d'albe Cosinzene
Și gândul meu povești și basme țese
— Er tu le ești regina lor cuminte.

Bistrița.

Emil A. Chișa.

Din cartea dorului.

13.

Hămăiesc în nópte câniș
Când e mai frumoșă luna,
Și la marginea fântânii
Razele se jócă 'ntruna.

La feréștră stă și plânge
Un fecior în d'alba nópte,

Buze are roșii, cópte,
Er în mân' o flóre strînge.

O miróșă, ș'o aruncă,
Mai departe apoi viséză —
...Luna-și bate raze 'n luncă,
Stelele pe ceriú stau pază.

14.

Dă-mi din ochii tói o rază
Tu, șiréto, ce zîmbesc!
Ș'o poveste îmi oreiézá
Din durerile lumesci...

Și din ochii tói de mură
Lasă să cetesc amorul!
Din frumoșă-ți, mică, gură
Să simțesc ce-i viața, dorul.

15.

Ai venit zîmbind spre mine
Și cântai ca tot-déuna —
Er în valurile line
Iși vârsa vâpaia, luna!

„Unde-ai fost copilă dragă?“
Nu răspunzi și plecî ridénd...
...Eu cu inima pribegă
Stau în urma ta plângénd.

Emil Isac.

Eteria din Grecia. Cum însă, era, cu neputință să-și atingă ținta, banda lui Palati s'a datat la acte de tâlhărie ordinară, jefuind și omorând lumea fără deosebire de naționalitate. Această i-a făcut pe Turci, Greci și Români să chege în repetite rânduri autoritățile turcesc, ca să ia măsuri pentru stăpînire a acelor reî făcători. Numărându-se puterea trivise în urmărirea lor, isbutiră acum două săptămâni, să dea peste dâșii și să omore pe mai mulți, între cari pe șeful Palati. În sfârșit o potâră alcătuită exclusiv din jandarmii români a prins dizele trecute de via pe ultimii doi bandiți și i-au dus la Salonio.

Românul și doctorul din Oradea. Diarul „M. Szó” de la 28 Iunie scrie următoarea soire, care decă e adevărată, este dovada cea mai tristă despre gradul de sălbătăcie șovinistă, până la care au ajuns chiar și unii omeni, cari sunt chemați a ajuta celor suferinți, fără deosebire de confesiune și naționalitate. Dér étă de soire fôia ungruresă :

„In spitalul din Oradea-mare se duse dizele acestea un Român bătrân și bătând la ușa medicului primar dize:

— Domnule!

— Mit akarsz (ce vrăi) răspunde doctorul.

— Valeu, valeu! Sunt bolnav!

— Mergi și învață întâiu ungruresce și apoi se vii la mine.

Bătrânul iesse gemând și stă oât-va timp în coridor. Abia îl țineau picioarele și era scaldat în sudori.

— Ei, soii acum ungruresce?

— Nu soiu Domnule, răspunde șermanul.

— Atunci se te cari de aici!

Omul necăjit nu mai puté de dureri și luându-și inima în dinți deschise érași ușa și dize acum pe ungruresce:

— Maria ta! Dumnezeu se-ți dea sănătate, fă bine și-mi ajuta!

Medicul se uita mirat și dize:

— Ei, așa e, că soii ungruresce, de ce nu vorbesci?

— D'apoi n'am vorbit, domnule, fiind-că papa nost așa ne predică, că cine va vorbi ungruresce, îl va duce dracul!

Ne mirăm de publicul maghiar, că nu se revoltă cetind asemenea ineptii. Căci decă partea întâiu a istoriei acesteia, admitem, că e o putință, apoi partea a doua de sigur este o născocire infamă.

Din Sătmariu ni-se scrie: „Cu bucurie aduc la cunoștința On. peblic, cum că cauza fostului preot Ludovic Pap (Pap Lajos) s'a finit. La 8 Iunie st. n. s'a ridicat la valoare prin decisiunea forului suprem din Blașiu sentința consistorului diecesan din Gherla, după care Pap Lajos a fost îndepărtat din funcțiunea de preot în parochia română unită a Sătmariului. D-nul preot **Andercău** din Odoreu, ca însărcinat din partea consistoriului, a cerut de la căpitanul orașului Sătmar, scoterea lui Pap Lajos din casele parochiale. Primarul orașului nefiind în acea di acasă, cererea s'a ésecut numai a doua di. Pécătosul preot vedând că nu e de giună, a éșit și s'a închiriat o casă, în care și-a improvisat un altariu, seducând pe cei puțin aderenti ai săi să-l urmeze în apostasie, — căci după cum aménință, el va trece la religia calvinescă, ér decă acesta nu-i va succede, dice că are să trecă cu mai mulți ai săi la gr. or. E de sine înțeles, că vedându-se pus la locul ce i-se cuvine, Pap Lajos va încerca din nou tôte nesdrăvănile de cari e capabil, pentru a mai adauge o părțicioă la faptele sale netrebnice de până acum. Această însă n'are să sperie pe nimeni, cu atât mai vèrtos nu, cu cât după cum sunt informat, chiar unul dintre membrii Consistoriului din Gherla a dize: „Mai bine să pierdem Sătmariul, de cât să suferim și mai departe păcatele și faptele scandalose ale lui Pap Lajos“. Așa este: Pap Lajos numai de preot n'a fost și nu va fi în vecii vecilor. — *pus.*“

Non advocat. D-l Dr. Alesandru Morariu a depus în 24 Iunie n. censura de advocat la Tabla regescă din M.-Oșorhei cu succes strălucit și și-a deschis cancelaria de advocat în Elisabetopol.

La gimnasiul rom. catolic (piarist) din Clușă. — după cum ni-se scrie — s'a terminat anul școl. 1903—4 în 29 Iunie st. n. a. c. cu distribuirea testimoniilor. Atunci a apărut și anuarul. Dintre 480 stud. înscriși esaminați au fost 425. Intre cei esaminați după naționalitate sunt 49 (= 11.52%) români, și 78 (= 18.35%) cari soiu vorbi românesce. După progrés sunt: 21 eminenti, 78 buni, 224 suficienți și 102 nesuficienți. Intre eminenti sunt 3 români: Petru Roșca în cl. VIII, Ioan Pușcariu în cl. VII și Liviu Ilea în cl. III. Intre ro-

mâni ca privatistă în cl. VIII figură Silvia Slefă.

Odișea unui ofiter rus. O scrisôre particulară spune, că locotenentul Gurko, care a plecat de la Port-Arthur cu mai multe corespondențe de războiu, a isbutit să soséscă la Ci-Fu. Luase cu dâșul 5 „jonche“ (luntri), chinezesci; două fură prinse de japoneși; alte două nu sosiră la destinație, cu tôte arvuna ce o primisă. Pe o a cincea îmbarcase o caotitate mare de piroxilina, cu care să se arunce în aer la cas de nevoie. La 9 Maiu, pe o nopte senină, și mai mult înoă, luminată de proiectorele electrice japoneșe, porni cu jonca pe mare. Și mersé bine până ce ajunse la aprôpe 12 mile în larg; atunci de-odată vântul încetă cu desăvîșire silind nava chinezescă a se opri pe loc. Diminéta un vânt princios o porni cu mare iutélă. Atunci japoneșii o vedură și se luară în gônă după ea. Din dorôire, jonca se întelni cu o flotilă de îmbarcațiuni chineză, se amestecă printre ele și isbuti să scape de urmărirea Japoneșilor. Intre acestea o canonadă violentă isbucni din spre Port-Arthur și încrucișătorele Japoneșe se depărtară îndată chemata fiind prin semnale. După 50 de ore de plutire, locotenentul Gurko ajunse în fine la Ci-Fu. Nădăjduia să se urca îndată pe un vapor, care mergea la Inkeu și de acolo să plece apoi spre Liao-Yang, dér întempină un refuz formal din partea autorităților, și trebui să se îmbarce pe un alt vapor care pleca la Tien-Tsin. La șosirea sa în acest oraș, japoneșii bănuitori îl sicăiră pe ofiter oprind pe hamali să nu-i transporte bagajele. În această situație critică locotenentul Gurko, care vorbesce forte bine englezesc, li armenință că o să se plângă la consulul său și o să ceră din Anglia o intervenție imediată în favoarea sa; declară că vine de la Nagasaki, și în cele din urmă, după intervenirea unui ofiter engles, fu dus la gară de unde porni la Inkeu și apoi la Liao-Yang. Peste câte-va zile după aceea sosi la cacterul general, teafăr și nevătămă și-și preda corespondența. Locotenentul Gurko fu primit de compatrioții săi cu mare entusiasm; a fost decorat cu crucea sf. George.

Necrolog. În ziua de 27 Iunie, a repausat în Brașov ved. George **Bárdossy** n. contesa Iohanna **Rhédey** în etate de 65 ani. În al 31-lea an al vèduviei. O jăleso fiu: Ioan, Mihail, Ludovic, Gavrilă și Francisc, precum și nora Irma M. **Bar-dossy** n. **Nechwalszky**. Înmomentarea i-s'a făcut ađi la ôrele 3 d. a.

36 ani încuiat în pivniță. Autoritățile din Bruxella (capitala Belgiei) au descoperit o fîorôsă crimă. Un domn distins **Buckrey** tinuse pe frate-séu încuiat într'o pivniță 36 ani întregi. Tôtă lumea credea, că fratele era mort de mult. **Buckrey** și sôra sa încuiaseră pe bietul frate înca în anul 1868 în pivnița casei și de atunci nu i-au mai dat drumul din tătunerecul subteran. Când l'au închis era de 20 ani, acum e decă de 56 ani. Starea lui e jălnică. Șermanul era asemenea unui cadavru. Părul îi căduse de tot. Barba îi crescuse până la genunchi. Din causă singurătății, la care fusese osândit, nu mai putea vorbi de loc și făcea impresia unui animal. Causa acestei izolări sfâșietore era lăcomia fratelui său, care voia să se facă stăpân pe partea lui de avere.

Catastrofa unui tren. Se anunță din Madrid, că trenul de la Valenza la Calatayud, deraiând în momentul când trecea pe podul rîului Giloca, a cădut în acest riu, ale cărui ape sunt așa de umflate încât s'au revêrsat și au inundat o parte din provincia Teruel, pricinuid pagube enorme. Câte-va vagoné, cari au rămas pe pod, au ars. S'au găsit până acum mai multe cadavre carbonisate sub rîulele vagonélor arse. Din ape se pescuesc mulți inecați. Până acum s'au găsit 50 de cadavre, atât în apă cât și sub rîulele vagonélor arse. Unul dintre vagonéle cădute în riu a fost luat de ape, așa întreg cum era, și dus la mare distanță.

La fondurile „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ s'au făcut următoarele dăruiri și anume: d-l Victor Nașta, directorul succursalei băncii naționale din Bacău, a dăruit fondului de 20 bani suma de 10 cor., d-l Ioan Căndea, funcționar la banca de asigurare „Dacia“ din Bucuresci a dăruit fondului vèduvelor și orfanilor meseriașilor români într'u efermisărea memoriei decedatului **Nicolae Urlățianu**, mort în comuna Agărbiciu (prot. Mediaș) a treia di de Rusalii în etate de 28 ani, suma de 4 cor., comitetul așanzator al unei escur-sii în pădure a doua di de Rusalii, dăruiesc câte 1 cor. următorelor 8 fonduri și

anume: la fondul „Halei“, „Dr. D. P. Bar-cianu“, „Steagului“, „Esposiției iubilare“, „Esposiției anuale“, „Neatacabil“, „Masa învêțaceilor“, și la fondul „Vèduvelor și orfanilor“.

O femeie ticăloșă. În Mürzzuschlag (Stiria) s'a sinucis dizele căpitanul districtual Francisc de Hervay Kirchberg, de rușine, că nevastă-sa a fost arestată. Femeia: acesta era o poddă de nevastă, să-i tot cauți părecheal Până acum a fost măritată de 5 ori și tot cu omeni de sémă, între cari și un baron. De unii s'a despărțit, de alții nu, în sfârșit ce-i păsa dâșsei. S'a găsit un al șeselea bărbat și s'a măritat din nou. Acuma însă începură să-i iasă înșelătoriile la ivélă și a fost arestată. Ceea ce este mai curios, că nici unul din bărbați n'a soit a cui fată e înșelătoreă. Unora se presenta firesce cu acte false, că baronésă, altora ca fîca naturală a unei mare ducese etc. Acuma d'abia i-s'a isvodit adevărata origine. Ea era adică fîca unui jidov din Lissa cu numele **Bellach** (**Bloch**) stabilit la Berlin. Tatăl său era prestidigitator, adică comediant. Pécăat, că o bunăfate de om a trebuit să-și ia viața pentru așa o tolină!

Puterea conștiinței. În spitalul cel mare din orașul Graț (Stiria) a murit dizele trecute un bolnav cu numele **Karl Kohl**. Cu puțin ore înainte morții sale, fiind în tôte firea, a mărturisit, că în luna Iulie a anului 1901 a ucis și jefuit împreună cu ucenicul de ferărie **Alois Bratscho** în drumul spre orașul **St. Gallen** pe un străin. Poliția din Graț a făcut îndată cercetările necesare și a detinut pe **Bratscho**. Acesta însă negă participarea lui la săvîșirea omorului din cestiune.

Petrecere în Lechința-săsescă. Duminecă în 17 Iulie st. n. inteligența română din Lechința-săsescă și împrejurime va aranja o petrecere de vară în „Hotelul comunal“. Pretul de intrare de persoană 1 cor. 60 b. În familie 1 cor. 40 b. Petrecerea se dă în beneficiul bisericeii gr. cat. din Herina. În comitet vedem pe d-l **Gerasim Domide**, președinte, **Dr. Tripon** și **Elie Iuga** v. președinti, și aprôpe 30 de membri.

Minuat este succesul obținut de On. dame prin întrebuintarea laptelui de castraveți. Acest lapté face să dispară în câteva zile de pe obraz pistrii, sgrăbunțe și alte hôle de piele, netedescă încreșturile și înprumătă feței un teint alb, tineresc fără să schimbe pielea. Un mijloc, care a fost premiat la esposițiile din Paris și Viena, care ca și la noi așa și în Anglia scôte din întrebuintare tôte celelalte cosmetice. O sticlă 2 corône. Săpun de castraveți veritabil englezesc 1 cor., pudră 1 cor. 20 b. Se capetă la farmacia. Trimiterea principală prin **C. Balassa** farmacie, **Budapest Erzsébetfalva**.

În Villa Kertsch se pot afla odăi curate și frumos mobilate cu privreaspă promenadă, care se pot închiria pe di, pe săptămână și pe lună în preț forte moderat. Afară de aceea jos în parter se află un restauranț român forte bun și ieftin, cu o conducere escelentă, care cu plăcere se acomodează și după dorința ôșpetilor.

Disolvarea clubului român comitatens al comitatului Bistrița-Năsăud printr'un ucas al căpitanului de poliție din Bistrița, pe cuvânt, că nu și-a înaintat „statutele“ guvernului spre aprobare, a făcut cea mai rea impresiune în tôte cercurile românesci, de ôre-ce așa ceva nu s'a mai pomnit, de când există instituțiunea comitatelor. Membrii din biroul clubului au fost trași în cercetare și se dice, că numai pe la finea lui Iulie, după ce vor fi ascultați toți, căpitanul poliției va aduce sentința. Tôte numai spre a băga spaimă în Români.

Masa studenților români din Brașov. Primum la redacție a VI-a dare de sémă a mesei studenților români din Brașov pe anul de gestiune 1903—1904, publicată de **Virgil Onitiu**, directorul școlilor medii gr. or. române, care conține pe 31 pagini tôte contribuiri făcute de la 1 Iunie 1903, începând până inclusive 31 Maiu v. 1904 în favorul mesei studenților, cât și situația aménințată cu ziua de 31 Maiu 1904 a celor 6 fonduri speciale: Fondul **Ioan** și **Elena Săbădeanu**, fondul **Valeriu Bologa**, fondul **Haralamb T. Stănescu**, fondul **Iordan Munteanu**, fon-

dul **Elena Andr. Popoviciu** și fondul abiturienților gimn. din 1893.

Venitele fondului general al mesei au fost în anul present brutto cor. 5605.86 ér totalul erogatiunilor a fost de cor. 3315.93. Resultă decă un prisos netto de cor. 2289.93, care s'a adaus la capital.

Situația fondurilor mesei studenților per 31 Maiu v. 1904 se presentă astfel: 1) Fondul general 20,065 cor. 20 b. 2) fondul I. și E. Săbădeanu 1100 lei în efecte și 184 cor. 37 b. 3) fondul V. Bologa 2500 lei în efecte și 427 cor. 35 b. 4) fondul H. T. Stănescu 1,631 cor. 28 b. 5) fondul I. Munteanu 1,298 cor. 51 b. 6) fondul E. A. Popovici 1000 lei în efecte și 78 cor. 37 b. 7) fondul Abiturienților din 1893 184 cor. 64 b. Suma totală a fondurilor e de 4600 lei în efecte și 23,869 cor. 72 b., în număr. Sporul realizat în anul din urmă după subtragerea tuturor cheltuelilor e de 3005 cor. 87 b.

Din diecesa Gherlei.

Dintr'un articol ce ni s'a trimis la redacție, ocupându-se cu mișcarea din sinul preoției române unite din diecesa Gherlei — estragem următorele:

„Preoții din protopopiatele Bistriței, Budacului-român, Buzei, Becleanului și Ciceu-Cristurului s'au adunat în vara anului trecut în 19 Iulie; 1903 în Lechința-săsescă, unde având în vedere, că preoțimea numai așa va puté împline cu succes înalta sa chemare, decă ea singură va fi scutită de miseriile vieții și decă liberă de grijile existenței proprii își va puté concentra tôte munca și activitatea sa spre un singur scop, spre unica țintă: împlinea sublimă sale chemări; având în vedere, că în această muncă și activitate rodnică este împedecată în mod jignitor prin situația tristă materială în care se află, și că în lupta pentru existență, prin grijile vieții pentru sine și familie, puterile îi lăncezesc; având apoi în vedere, că o multime de alte cestiuni adenc tăietore în existența — și de mare însemnătate pentru viața bisericeii gr. cat. agită spiritele bine simțitore, pe cum este: autonomia provinciei nôstre mitropolitane, lățirea în mod înspăimântător și printre credințioșii diecesei nôstre a socialismului și ne-confesionalismului, apoi urmările funeste ale căsătorilor pur civile, în urma căror viața religioasă morală a poporului scade în mod vedit, bunele moravuri și alipirea lui de biserica străbună dispar pe încetul și locul lor îl cuprinde primejdiosul indiferentism religios; având mai departe în vedere, că școlile nôstre confesionale în frunte cu preparanda diecesană, în urma celor mai noué măsuré de rigóre luate din partea organelor de inspectiune ale statului, se află în cea mai mare primejdie preoțimea gr. cat. din tractele protopopesci ale Bistriței, Budacului-român, Buzei, Becleanului, Ciceu-Cristurului, adunată în conferință estra ordinară, a decis în unanimitate:

a) Să se ceară dela Esclenția Sa Episcopaul și dela preaveneratul Consistor, convocarea cât mai grabnică a unui sinod diecesan, în care să se pertracteze tôte cestiunile arđtore ale diecesei și preoției diecesane înșirate mai sus, și să se caute căi și mijloce pentru vindecarea tuturor ranelor grele, de cari suferé corpul bisericeii.

b) Și până când se va puté realiza această legitimă și ferbinte dorință generală, pentru îmbunătățirea barem în parte a sortii preoției să se facă și să se trimită reprezentațiune motivată la ministeriul ung. reg. de culte și instructiune publică pe calea consistoriului diecesan, în care pe basa §. 1 art. de lege XIV din 1898 să se ceră ameliorarea ajutorului de stat în măsura, pe cum se face întregirea salarelor preoților acatolici pe baza aceluia articol de lege, și acordarea acestui ajutor tuturor preoților diecesani fără escepțiune, în proporție cu venitele parochiale conserise și acum rectificade în mod definitiv.

„Acastă hotărîre să se comunice cu tôte tractele protopopesci din diecesă spre aderare și luare de asemenea demersuri.“

Hotărârea de mai sus a fost primită de protopopii și preoții din 28 protopopiate și dinpreună c'nu memoriu au înaintat-o Episcopului diecesan cu rugarea, să ia măsuri pentru ținerea unui *Sinod diecesan*, în care să se caute vindecarea multelor rele și neajururi ce apasă clerul și poporul. S'a înaintat tot-odată o reprezentare ministrului de culte, prin care se motivează postulatul preoției de a fi împărțită de ajutor din visteria statului, ca și celelalte confesii.

Se așteaptă acum cu mare interes rezultatul acestor demersuri, ce le-au făcut clerul celor 28 protopopiate din diecese.

Mărtea unui vrednic naționalist român.

Onorată Redacțiune! O datorință viu a-mi împlini descriindu-vă pe scurt viața publică a preotului răposat acum în 19 I. c. Damaschin *Serbu* din Girișul-negru, comitatul Bihor.

Densul s'a născut în anul 1824. În anul 1843 a absolvat a VI-a clasă gimnazială în Arad și teologia tot acolo; în anul 1847 a devenit preot în comuna Olcea, în anul furtunos 1848 ca delegat a luat parte la congresul bisericesc din Chișineu.

Acest preot s'a distins tot-deuna prin o ținută demnă, fiind la principiile sale neclintit, și nici-când în acțiunile sale n'a șovăit, având în toate mișcările naționale din cerul Tincoi rolul de conducător, precum l'a avut și în afacerile bisericesc din aceste părți.

Incepând cu era constituțională în 1867, Damaschin *Serbu* a luptat cu cea mai mare energie și însuflețire pentru alegerea de deputat dietal pentru cercul Tinca a fericitului Emanoil Gojdu și deocă acesta n'a suocés la prima alegere, pentru-că streinii vădând isbânda sigură a Românilor, au început bătaie puscând pe mai mult alegători de ai noștri în cât sângele a curs și-orie, — a suocés însă în mod strălucit în ierna aceluiași an, când după alegere acel fericit a dis poporului însuflețit până la estas aceste cuvinte memorabile: „Voi strigați să trăiescă Gojdu, eu die să nu trăiescă Gojdu, deocă nu va fi spre binele Românilor“. O're nu acea iubire și însuflețire nemărginită a poporului, care a fost pecetluită cu mult sânge, — a îndemnat pe acest fericit fondator să-și depună averea sa pe altarul națiunii?

Urmând mai târziu coruperile la alegeri, preotul D. *Serbu* înzădar s'a sbuciumat cu soții săi de principii să facă să triumfeze aici deputații naționali, așa câte în două rânduri a trebuit să cadă fericitul mare bărbat Dr. George Popa fost refer. consistor. în Oradea, apoi în Arad și Mircea B. Stănescu, fost avocat în Arad, Astfel D. *Serbu* tot-deuna ascultat și urmat de întreg poporul său cu forțe puținii săi soții de caracter și principii, s'a convins tot mai mult, că față de coruperile mari, cu idealismul aici nu mai pôte lupta și că iubirea de neam a multora e pusă pe al doilea plan.

Respins'a răposatul repetițele distincțiunii și nu a fost mijloc prin care să-l fi putut clinti cineva de la principiile sale, iubindu-și cu ardore națiunea sa. El a fost cu adevărat om de un caracter antic, care a pus mai pe sus libertatea de acțiune și exprimarea convingerilor sale, de cât distincțiunea care adese împiedecă pe om în acțiunile sale libere. Iubit era de cei curați, și temut de cei slabi și șovăitori.

Pe poporul său l'a condus astfel, în cât nu numai că-l ascultau și urmau la alegeri unde stau flămânți alături de cei îmbuibați însă petați, — der prin cumpărarea a 400 jugere pământ, care astăzi valorează la 80,000 cor. și înființarea unui magazin bisericesc, care adă are 500 cubule de bucate, s'a adevărat într-o tôte de un adevărat păstor bun al turmei sale.

Inmormântarea răposatului în Domnul a fost demnă de densul și s'a săvârșit prin 18 preoți și mulți învățători, predica și ertăciunile în mod elocuent a rostit-o preotul vrednic Nestor Porumb din Tulca.

Acestea le-am crezut de bine a le releva despre acest vrednic bărbat, ca și On. cetitorii ai „Gazetei“ al căreia abonent vechiu a fost răposatul, să vadă ce om binemeritat a fost D. *Serbu*, care nici când n'a desperat în viitorul poporului nostru.

Bihoreanul.

Din Bucovina.

„Viitorul“ foia clerului ortodox-român din Bucovina este titlul unui nou diar, ce apare de două ori pe lună în Cernăuți începând cu ziua de 15/28 Iunie 1904. Proprietar-editor este părintele Ambrosiu Gribovici, ér redactor responsabil părintele Adrian Bocca.

În articolul-program al numărului 1 ce-l primim la redacție se dice, că preoția ort. orientală română din arhidieceza Bucovinei a decis, să-și creeze un organ de publicitate, „în care să pôte discuta diferitele cestiuni actuale de o importanță vitală pentru biserică în genere și pentru servitorii ei în special“. Articolul atinge apoi tôte cestiunile ardente ale clerului ort. român, cari reclamă o sanare grabnică.

„Organizațiunea bisericii ortodoxe — se dice între altele — nu e suficientă. Raportul către organele statului nu e bine determinat până în prezent. Pe când tôte celelalte confesii din imperiu stau pe o basă legală, solidă, numai biserica noastră face excepție în astă privință. De aici rezultă o mulțime de conflicte de competență, cari sunt apte, ca să vatem autoritatea bisericii... vom cere deci cu insistență, ca această afacere să fie regulată odată în mod definitiv, pentru-ca interesele bisericii să nu sufere daună“.

În scopul acesta „Viitorul“ va pretinde realizarea unui vechiu postulat, adevărat activarea congresului bisericii ortodoxe din Bucovina.

Fiind biserica ortodoxă din Bucovina după origine, organizațiune și dotațiune română și fiind „Fondul religios“ alcătuit din moșii dăruite de principii români, „Viitorul“ se va lupta din răspuțeri, ca caracterul românesc al bisericii ort. din Bucovina să rămână intact.

Cu privire la postulatele populațiunii și clerului ruten ortodox, „Viitorul“ va recunoșca acele dorințe de juste, cari isvoresc din necesități practice, va combate însă tôte pretensiunile, cari întrec acest cadru și isvoresc numai din nișuțina după o paritate, ce nu e de loc justificată prin trecutul istoric românesc al bisericii ort. bucovinene.

„Viitorul“ nu se va amesteca în politica militantă.

Nu putem din parte-ne, decât să salutăm cu mare bucurie pășirea francă și energică a noului confrate întru apărarea bisericii și clerului mult încercat și adeseori desconsiderat bucovinean, și sperăm, că în jurul noului diar, a cărui apariție au impus-o vremurile precare, prin cari trec frații noștri bucovineni, se va grupa cu însuflețire clerul român al bisericii ortodoxe din Bucovina.

— b —

De peste Ocean.

„Clubul român die Cleveland“ (Herman St. 164.) (Stampila postei Cleveland: 13/VI. 12.30 p. m. — Brașov. 26/VI.)

Onorată Redacțiune!

Emigrații români pe pământ străin american, din Ungaria și România liberă, la timpul său și-au ținut de datorință a Vă ruga să binevoiți a da publicității scirea despre formarea unui „Club Român“ în Cleveland-Ohio, America nordică și tot odată serbarea de către acest club a însemnatei zile de 3/16 Maiu.

Tot în acest avis a fost amintit, că acest club la 15/28 Maiu va arangia o petrecere cu dans, care la timpul său s'a și dus în deplinire pe neașteptate cu un succes splendid, ceea-ce presidiul clubului își ține de datorință a o face cunoscută fraților români de dincolo de Ocean.

Cu tôte că petrecerea nu a fost publicată prin diarele de aici, ba chiar nici prin invitații, ci numai prin svon, în sera de 15/28 Maiu Românii aflători în acest oraș, așind despre această, n'au pregetat nimica și s'au prezentat la această petrecere. Pe la orele 9 sera deja erau însemnați în lista participanților în număr curent de 98 posibili, familii și singuratici, toți Români, afară de alte naționalități.

Petrecerea a decurs în cea mai bună ordine, condusă fiind de 6 aranjeri în frunte cu primul-aranjier bravul tânăr din Seliște, Ioan *Minoiu*. Durere însă, timpul a fost prea scurt, de-ore-ce concesiunea a fost dată ca de regulă în Americă, numai până la 12 ore, când sosind timpul, atât cavalerii, cât și damele cu regret au observat, că așa curând a trecut și sunt siliți a întreprinde această petrecere plăcută.

La orele 11 s'a ținut o cuvântare de „Bine ați venit“ și de mulțumită față de public. Cuvântarea a rostit-o președintele clubului George *Opincariu*, după care a urmat înfăcărata vorbire a membrului Ioan *Orăciun*.

Cam la sfârșitul petrecerii s'a jucat și o mică tombolă în favoarea clubului, dare a sporit mult venitul petrecerii.

Peste tot au intrat 37 taleri 70 centi. Spesele totale 12 taleri 25 centi, deci a rămas în beneficiul clubului un venit curat de 25 taleri 45 centi, în bani austriaci: 127 cor. 25 bani. Au contribuit peste taxă: Ioan *Minoiu* 80 centi (4 cor.); Ioan *Oprișiu* 80 centi (4 cor.); Edi *Fabini* 80 centi (4 cor.); Avram *Dopan* 25 centi (1 cor. 25); Avram *Popa* 25 centi (1 cor. 25 bani) și *Vilhelm Friedeman* 5 centi (25 bani), cărora pe ca lea acesta din partea clubului li se aduce mulțumita publică.

În decursul petrecerii s'au jucat jocuri românesce de cari Englesii, cari au fost de față, au rămas încântați.

Organe polițienesci încă au fost esmise din partea oficiului de poliție, cari încântați s'au depărtat de buna regulă dusă în deplinire respective de ceea-ce pôte poporul român.

Din însărcinarea adunării generale a clubului, subscrisul ou mândrie vă aduc acesta la cunoștința și tot-odată Vă rog, să binevoiți a publica acesta dare de semnă.

Cleveland, la 11 Iunie 1904.

În numele clubului:

Marcu *Lazar*,
secretar.

ULTIME SCIRI.

București, 29 Iunie. O ploie mănoasă s'a revărsat asupra județelor Rimnicu-Sărat, Brăila, Covurliu, Roman și Fălciu.

Londra, 29 Iunie. Sciri foarte însemnate sosesc despre o luptă, ce s'a întimplat cu ocaziunea luării unei strimtori de către Japonesi. De la cartierul general al lui *Kuroki* a sosit o scire în care se spune, că Japonesi înainteză de două zile și că la strimțoarea *Motien* se așteaptă o luptă mare. Rușii au opus o rezistență teribilă, după care, în fața forțelor covârșitoare ale inamicului, s'au retrăs.

Tiencin, 30 Iunie. Se svonesce, că la 30 verstes spre est de *Hayciöng* Rușii ar fi suferit o înfrângere. Ei se retrag grabnic spre nord.

Sanghai, 30 Iunie. După o scire sosită aici, Rușii au scufundat din nou trei vase de transport japoneze.

Tokio, 30 Iunie. Din sorginte privată s'a răspândit aici fama, că Japonesi au atacat *Duminecă* trei forturi de la *Port-Arthur* spre sud și le au cucerit. Rușii s'au retras spre vest.

Ajută-te și Dumnezeu te va ajuta.

(Probleme sociale și economice.)

— Fin e. —

V'am spus, d-lor, că pe lângă aceste probleme de ordin general, ni-se mai impun și probleme de ordin individual: o activitate mai vie, mai chibzuită și cu mai multă pricepere pe tôte terenele de acțiune economică. Căci ori cine ar privi neocupat pe singuratici noștri comercianți, industriași ori întreprindători în activitatea lor individuală, ar trebui să constate, că ne mișcăm, într'o sferă prea îngustă și usam de mijloce învechite și nepotrivite. Și pentru-ca să vă dovedesc acesta, v'as pute aduce exemple câte voiți din tôte părțile locuite de Români. Nu mă voi duce însă prea departe, ci voi rămâne la relațiile noastre locale.

O apariție îngrijitoare pe piața Brașovului e situația grea a pușinilor noștri negustori din *Schei*. Odi-niōră cei 6—7 importatori de peste stăpâneau aproape tôte tērgurile *Ardealului*. În timpul din urmă însă, cu deosebire în anul acesta, au avut mult de luptat cu concurența străină. Și era de prevădut, căci pentru cine cunoșce situația, nu va fi lucru de mirat.

Avem câți-va importatori, der nu numai că fie-care lucrează în parte ci de multe-ori se concurează și s'ascund în afacerile lor. Străinului i-a venit bine acesta și nici n'a întârziat să profite și să apuce înainte. Ce lucru cuminte și folositor ar fi fost, deocă negustorii noștri ar fi lucrat în comun cu capital și cu puteri unite? În loc să mērgă 6 în Orient cu șese cheltueli, s'ar fi dus numai unul, în loc să fi adus șese transporturi ar fi adus unul și ar fi beneficiat de avantajele transportului în mare. Ar fi cruțat la spese și la transport, ar fi putut face un preț mai mic, der cu câștig suficient și în felul acesta ar fi putut susține cu succes concurența străină.

În ziua de azi reunirea capitalului și a forțelor de muncă pe terenul economic e o necesitate absolută. S'asociază nu numai comercianții cei mici între ei, s'asociază firmele cele mari de import și esport, s'asociază producătorii și fabricanții cei mari și ori unde te-ai întorce nu dai de cât de consortii cartele, ringuri și trusturi.

Ar fi bine și a sosit și timpul să se cugete și comercianții noștri mai serioși, cum ar pute rămâne și pe viitor stăpâni pe piețele ardelenes? Căci de nu, va fi rău. Cassa de bancă „*Bank und Lagerhaus*“, aceea, care pare-mi-se-i-a concurat mai mult, acum abia și-a făcut începutul și desigur, că pe viitor își va mări cercul operațiilor, și deocă ai noștri nu vor căuta din vreme să s'asocieze, să consulte pe cei pricepuți, și cu puteri unite să-i pună stavilă, și puținii noștri importatori de peste se vor perde și nimici.

Să ne uităm numai cum lucrează alții, să ne uităm la acea mână de ovrei și sași, cari cumpără în zile de tērg cerealele aduse de sași și români pe piața Brașovului. Din capul locului se invoesc a limita prețul de cumpărare și pentru tōtă lumea n'ar călca invoiala avută. Er bietul român se ține cât se ține la preț și când vede că n'are încătrău, îl dă cu cât i-se cere. Dovadă, că acești omeni au mai mult spirit practic și înțeleg, că concurându-se și umblând pe potecuți ascunse, păgubi pot, der de câștigat nu!

Aceeași observare asă ave de făcut la importul de fructe sudice, care deși până acum n'a fost concurat, der se pôte aștepta că cei de

la „Bank und Lagerhaus“, cari urmăresc cu atențiune cele ce se petrec pe piața noastră, decât până acum n'au avut privilegiu a ne prevedea ei piața cu astfel de fructe, îndată ce vor avea ocaziune, nu vor întârzi să o facă. Pericolul e cu atât mai mare, cu cât ai noștri sunt puțin și apoi ceilalți vor avea bani mai ieftini și legătură mai estinsă, vor studia toate avantajele ce le oferă un astfel de import și fiți siguri, că vor și usa de ele. Scopul acestei bănci sunt tocmai afacerile speculative de comerț și industrie, ceea ce ne-ar putea fi și nouă de învățatură să ne punem pe lucru cât mai curând, să ne ocupăm de ele și să le studiam din toate punctele de vedere.

Un alt articol de comerț la poporul din Schei sunt pomele. Îți rămâne însă mintea în loc, când stai să cugești, că pe când la alte popoare, ca de es. la Elvețieni, comerțul cu pome aduce an de an deci și deci de milioane de franci, er la noi nu se vede mai nici un spor pe urma acestui articol rentabil. Că nouă nu ne curg nici măcar miile, ne cum milioanele, o va înțelege lesne ori și cine, îndată ce voiți spune, c'ai noștri deși sevirăsc greul: le cumpără, le-adună și le culeg cu trudă, le transportă și păstrează pentru a le vinde — cui? agenților evrei, în buzunarele cărora merg adevăratele câștiguri. Noi nu voim să înțelegem că și pe terenul cultivării, păstrării și comerțului cu pome s'au făcut progrese enorme. Ar trebui trimis un om cu pricepere și cu carte să studieze pomăritul și comerțul de pome, să se pună în legătură cu firme, să caute piețe, căci numai un astfel de bărbat cu cunoștințe speciale ne-ar putea deschide mințile, ne-ar arăta cum avem să purcedem și ce avem să lucrăm. Nu s'a făcut! Dér nu s'a făcut nici mai puțin, căci n'am auzit bună-ora să se fi găsit cineva, care să concheme să sfătuască și povătuască pe acești modești pomari. Să se informeze de unde și cu cât le cumpără, pe de altă parte să se intereseze, unde s'ar putea vinde mai cu preț, și astfel să le dea o povăț, un sfat spre bine, spre folos. Să sperăm însă că se va face în viitor.

Cât privește celelalte ramuri de activitate comercială a brașovenilor ar mai trebui să amintim micul comerț cu lână și cu pei. Acesta însă, după cât vedem, tocmai din cauza modului simplu, în care se poartă, nu-i de cât o pâne de tot amară.

Dér nu numai cei din Brașov nu-și înțeleg interesele, cum ar trebui înțelese, dér nici alții. Uitați-vă de es. la cei din țera Băsei și a Oltului. Ii veți vedea mai pe toți ocupându-se cu agricultura. Fărte bine! Nici nu cerem să se ocupe cu negoțul; putem însă cere, că decât nu mai mult, cel puțin timpul să-l scie întrebuința cu mai multă pricepere. Agricultura e o ocupație cam gingașă. Câte zile de ploie, dér și câte senine, în care bietul agricultor e silit să stea în neactivitate. Dacă am calcula numai câte o coronă pierdere pentru fie-care zi nelucrată și încă câte 20 bani, ce de regulă îi lasă în crâsmă pe rachiu, v'ați minuna ce sume considerabile perdem. Socotiți numai 20,000 de locuitori de prin regiunile mai păduroase, socotiți numai 50 de zile pe an, în care Românul nu lucrăză ori tândălesce vremea cu lucrări, pe cari le-ar putea face și cei din jurul său, socotiți în fine 1 coronă pe fie-care zi și alți 20 bani aruncați pe beuturi spirtose, și veți vedea că nu perdem de cât numai 1 milion 200 mii cor.

Mare pierdere, domnilor, pentru un popor necăjit și sêrac ca al nostru!

Mă veți întreba însă, ce să facă? ce să lucreze? De multă vreme ni-se atrage atențiunea asupra comorilor ascunse în pădurile și apele noastre, și cu toate aceste noi nu facem nimic. Întăiu pentru-că dicem: n'avem omenii, al doilea n'avem capital, și al treilea e întreprindere riscată.

Da, n'avem omenii, dér aceia se pot face; capital este, numai nu-i cine să-l întrebuințeze și să-l pună în producțiune; că-i riscat, n'avem drept să dicem cătă vreme nu facem nimic. Avem însă în țera Oltului 6—7 bănci românesce. Ce ar fi pentru aceste bănci, decât ar risca din venitele lor 3—4 sute de cor. anual și ar trimite 2—3 tineri de ai lor la școlă specială din Pesta pentru industria și prelucrarea lemnului, i-ar obliga apoi să se plaseze doi-trei ani în vre-o afacere practică? Intorși acești tineri, decât n'ar face alta, de cât să țină în fie-care comună câte o prelegere cu sfaturi folositoare despre exploatarea și prelucrarea pădurilor și a lemnului, și tot ar fi un folos, un progres. Dér ar putea face mai mult, ar putea pune pe cei de aici în legătură cu alții, cu firme străine, ar putea propune un plan, o afacere etc. Aceleași bănci însă n'ar trebui să aștepte până s'ar întorce cei trimiși, căci nu-s trimiși de aceea, ca totă sarcina și responsabilitatea să cadă pe umerii lor. Ar trebui să contribuie fie-care cu câteva mii de corone, să cumpere păduri, să le pună în lucrare, ori decât nici asta n'ar fi posibil, să le vindă altora, să îndemne în special pe țeranii a le lua și tăia. De pierdut n'ar avea ce perde, dér de câștigat da! Potea câștigul n'ar fi de 10%. Ei, dér succesul în întreprindere nici nu constă în câștiguri momentane. Adevăratul succes e acela, să-ți deschizi și să-ți înlesnesci calea, pe care ai să înaintezi. Numai cine scie cât de anevoie, cu câtă trudă și prin câte trebuie să treci până poți pune temeiul la o întreprindere, numai acela înțelege ce însemnă și ce avantajii mare îți deschide o potecută, fie aceea ori cât de mică.

Încă un exemplu și voiți termina! Cine nu scie, că țeranul nostru îndată după imblătit, alergă cu câți-va hectolitre de cereale în târg, pentru acoperirea multelor sale trebuințe. Ovreiul cunoșce nevoia bietului om, îi oferă puțin și, neavând ce face, trebuie să vindă. Vi-s'ar pără ore lucru greu, decât de exemplu cei mai luminați din comună, încă de pe vremea secerei s'ar informa de la conlocuitorii lor, cam câte cereale au de vindut, s'ar pune apoi în conțelegere cu vr'o bancă, cu vre-un om de afacere din apropiere să le caute vre-un negustor mare de grâne, care să vină să le ridice? Mulțimea de bani ce rămân în buzunarele mulților agenți, cari mijlocose vindărilor, până cerealele ajung de la agricultor la marele negustor, ar veni în buzunarele țeranului nostru. Ar fi greu la început, s'ar teme, potea nici n'ar spune țeranul nostru, dér aplicându-se cu înțeles și trecuți peste două-trei probe, fiți siguri, că lucrurile ar merge strună. Acesta ar fi numai începutul unui comerț de grâne, care la noi ar putea lua proporții și mai mari, cu deosebire de am căuta să ne pregătim și cu bărbăți pricepuți, căci astăzi acest negot a luat astfel de dimensiuni, în cât fără specialiști nu ne mai putem prezenta în lume. Ce-ar fi de s'ar trimite de băncile noastre mai însemnate câți-va tineri pe la secțiunile comerciale a băncilor mari din Viena Triest ori Pesta, ce-ar fi de ar trimite pe alții să studieze exclusiv co-

merciul de cereale și cu deosebire bursele străine? N'ar fi alta de cât în casul cel mai rău, câteva mii de fl. pierdute, cari și așa se distribuie cu prisosință pentru scopuri de puțină trebuință. În schimb însă am putea avea mari folose, ar putea intra în punga țeranului nostru și în casele băncilor noastre deci și sute de mii de corone. Dér cine să începă?

Cred c'ați putut observa, cum ca remediul mai pretutindenea am propus studiu temeinic și serios al tuturor cestiunilor ce trebuie să ne preocupe. Acesta e o convingere, pe care ori și cine trebuie să o aprôbe, cu deosebire omenii trecuți prin practica vieții. Astăzi afacerile comerciale, industriale și afacerile financiare au luat un avânt atât de mare, s'au complicat în o formă greu de priceput, așa că cine voescă să useze de avantajele, ce le pot oferi aceste afaceri trebuie să se pregătescă serios, altcum va căde la primul pas ce-l face în lume.

Progresul economic al statelor din apus ne și dovedesce acesta. Germanul cu stăruința lui proverbială prin studiu numai, în timp relativ scurt, a putut să se ridice la puterea economică de astăzi. De la masa de scris au conceput planurile cele mari de cucerire economică, er pe soldați, comersanți și industriași i-au pregătit numai în școli. Englesii cu tradiționala lor creștere și instrucție practică au ris și n'au crezut că Germanul cu cartea să-i combată și să le devină cel mai periculos concurent pe toate piețele lumii.

Etă, onorată adunare, cât de simple sunt problemele ce ne așteptă. Ne împiedecăm dîlnic de ele și totuși nu le vedem. De ce? Pentru-că ne-am obișnuit a le căuta prea departe. Nu le găsim pentru-că spre acest scop se pretinde lucrare continuă, fără preget și fără cârtire, să pretinde entusiasm pentru problemele vieții, cari nu pot fi de cât numai reale. Și tocmai acest entusiasm ne lipsesce nouă, er nu idealismul de care ne plângem, căci de am fi cătuși de puțin entusiasmați pentru lupta vieții, pentru muncă, am înțelege, că realismul este adevăratul idealism, și nu acela, pe care-l plângem noi. Căci unde vă și puteți închipui un idealist mai desăvârșit de cât sêrmanul muncitor, ce entusiasm pentru lupta vieții, muncesce ori unde l'ai pune, muncesce din greu, asudă de dimineața până seara, din tinerețe până n'ătrânețe, nu se plânge, dér nici nu cârtesce. Acesta este entusiasmul cald, entusiasmul creștinesc, propovăduit de biserica și consacrit de veacuri prin adevărul: „Ajută-te și Dumnezeu te va ajuta!“

Ioan I. Lăpădatu,
profesor.

Meserie și comerț.

Cuvântare, cu care d-l Emanoil Ungurianu a deschis adunarea generală a despărțământului Timișoara al „Asociațiunei“, ținută la 12 Iunie 1904 în Giroc.

Onorată adunare generală!

Când ne adunăm la adunarea generală a despărțământului Timișoara al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, tot-deuna ni-se impune datorința, a arunca o privire asupra stării culturale și economice a poporului român de pe teritoriul acestui despărțământ, spre scopul, că decât aflăm scaderi, să eruăm și să arătăm calea și mijlocele potrivite pentru vindecarea scaderilor.

Activitatea economică fiind una dintre petrele fundamentale, pe care se razimă existența unui popor, ne vom ocupa astădata cu o parte a activității economice a poporului român de pe teritoriul acestui

despărțământ, ca să-i punem înaintea ochilor o iconă clară a stării sale, ca să se vadă și să se cunoască pe sine însuși.

Activitatea economică se împarte în trei categorii principale, adecă în agronomie sau cultivarea pământului, industrie și comerț.

Despre starea agronomică am vorbit în adunarea generală a anului trecut, acum mă voi ocupa cu starea industrială și comercială a Românilor de pe teritoriul despărțământului nostru.

Despre industria mare, adecă despre industria de fabrică nu putem vorbi, pentru-că adest ram al activității economice lipsesce cu totul la poporul nostru; pe întreg teritoriul despărțământului numai un Român are o moră cu vapor, care macină bucate sau cereale, pe câștig; Românii de pe teritoriul despărțământului nostru se ocupă în număr mic numai cu meseria, sau măiestria, la care numai munca omului e factorul, care prelucră sau străformăză materialul și aduce câștig.

Pe teritoriul despărțământului nostru tot așa de puțin putem vorbi despre comerțul mare, pentru-că între Români negustorii mari nu se află; suntem negustorii mici, dér și aceștia în număr mic, poartă negustoria între marginii tare restrinse, au numai câte o prăvălie mică; uni dintre agronomii mai deștepti se ocupă și cu speculatul sau pilăritul de vite și de bucate sau cereale.

Industria de casă în măsură mai mare aflăm numai în două comune, și adecă într'una plugarii, când nu sunt ocupați cu lucru de câmp, fac coșuri de nuiele, er în alta fac fureci de lemn și duc marfa sau negoțul lor la târguri.

E lucru cunoscut înaintea omenilor mai deștepti, că meseria și negustoria sunt tot așa de puternice isvóre de venit, din care se produce bună starea materială a poporului, ca și lucrarea pământului, ba chiar e dovedit, că popore, cari se ocupă în grad mare cu industria și comerțul, sunt mai bogate și mai puternice, de cât acele, cari se ocupă numai cu lucrarea pământului, deci putem dice, că în mare parte sêracia la poporul nostru din despărțământul Timișoara vine și de acolo, că de tot puțin se ocupă cu măiestria și negustoria; cine voescă despre acesta să se convingă, merrgă numai la târguri de țera din părțile noastre și va vedea, că Românii, afară de vite cornute, puțin porci și puține oi, altă marfă nu aduc la târg; (prăsirea cailor au neglijat'o, cai mai frumoși se ved la Românii din Ghilad, Jebel, Săg, Hodoni și Secușigi) se ved în târguri puținii Moși cu ciubere, vre-o câți-va olari din Lipova, vre-o câți-va țerani români cu furci de lemn, cu leuci și loitre, vre-o câți-va cismași și cojocari; pe când din alte nemuri, mai cu sêmă nemții aduc cai frumoși, densii sunt dogari, rotari, pâlărieri, tinichigieri, căldărari, frânari, funari, mesarii, orologeri, turtari, croitori, căbăniceri, perieri și inundăză târgurile cu marfa lor și fac câștig; tot așa și negustorii sunt numai de alte neamuri. Dacă țeranul român are lipsă de ciur, de trôcă, de cósă, fer de plug, seceră, frâne, hamuri, ștrânguri, masă, scaune, pat, dulap, orologi, căldare, iconă, oglindă, adecă tot de ce are lipsă în casă și și la economie, cumpăra de la meseriași și negustorii de nemuri străine.

Ca să avem o iconă despre măsura, în care se ocupă Românii de pe teritoriul acestui despărțământ cu meseria și cu comerțul, am adunat date din comunele locuite de Români, voiți espune însă aici numai celea din satele mai însemnate din fie-care cerc al despărțământului.

În Timișoara dintre Români nu se află nici un comerciant mare, sunt numai vre-o câți-va cu prăvălii mai modeste, unul e mai agil și se ocupă și cu diferite speculațiuni. Cam așa stăm și cu măestria, sunt cismași, păpucari, străitari, cojocari, opincari, crîșmari, tăbăcari, croitori, însă în număr mic, lucră cu puteri mici și cu bani puțini; avem un săpunar și vr'o câți-va măcelari, cari poartă meseria lor într'un grad mai mare cu o sirguintă mai însemnată și au

făcut și avere; înainte de vre-o șase ani negoțul de pome și de pește era în mâinile Românilor, acum a trecut în mâinile nemților și ale ungarilor.

Cercul administrativ central.

In comuna *Remetea-Timișiană* sunt 1083 de locuitori, dintre cari 961 sunt Români; sunt 3 fauri séu covaci, 1 dogar, 2 rotari, 1 zidar, 1 măsar, 1 cismaș, 2 bărbieri și 2 crășmari séu birtași, adecă cu totul sunt 13 meseriași, dintre cari un faur și un rotar sunt români, érá 11 meseriași sunt de alte neamuri; sunt 6 negustori cu prăvălii séu duchene deschise, între cari numai unul e român, dér și acesta are ducheane de tot mic.

In *Mehala* sunt 6196 de locuitori, dintre cari 2284 sunt Români; sunt 5 fauri, 3 rotari, 5 măsar, 2 lăcătuși, 1 călăier séu tinicher, 3 cojocari, 1 căbănicer, 4 croitori 1 coșier (care mătură coșurile la case), 3 mașiniști, 27 zidari, 8 bărbieri, 7 măcelari, 16 cismași și 18 crășmari, dintre cari un faur 104, dintre cari 24 și adecă 12 zidari, 3 bărbieri, 2 măcelari, 3 cismași, și 4 crășmari sunt români, ér 80 meseriași sunt de alte neamuri. Comercianți cu duchene sunt 22, dintre cari numai 2 sunt români, ér 20 sunt de alte némuri; sunt mai în număr însemnat și sodali români, cari luoră la fabrici și la măiestrii străini în Timișana; din tineret sunt încă în număr însemnat la învățătura de meserii.

In *Beregeu* sunt 2206 de locuitori, dintre cari 1981 sunt Români, în comună se află 34 măiestri, dintre cari 24 sunt Români; negustori sunt de tot 10, dintre cari 7 sunt Români.

In *Giroc* sunt 2215 locuitori, dintre cari 2112 sunt Români; meseriași de tot sunt 33, dintre cari 18 sunt români; în această comună se ocupă Români cu împletirea de coșare de nuiete, le vând la țerguri și fac și ceva avere; negustori sunt 5, toți de alte némuri.

In *Ufin* sunt 1537 locuitori, dintre cari 1248 sunt Români, cu măestria se ocupă 12 meseriași, dintre cari 3 sunt români, ceilalți de alte némuri, de present sunt 5 copii români, dași se învețe meseria; duchenari sunt 3, toți de alte némuri.

In *Chișoda* sunt 1688 locuitori, dintre cari 1216 sunt Români, sunt 19 meseriași, dintre cari 5 sunt români, 3 copii români sunt dași se învețe meseria; negustori séu duchenari sunt 4, toți de alte némuri.

In *Moșnița* sunt 1180 locuitori dintre cari 941 sunt Români; sunt 19 meseriași, dintre cari 10 sunt români; mai sunt în comună 10 lembari séu bărdari, cari se ocupă cu clădirea căsilor de lemn; duchenari sunt 2, amândoi de alte neamuri.

In *Sân-Mihail român* sunt 2061 loc., dintre cari 1565 sunt Români; sunt 19 meseriași, dintre cari 11 sunt români, duchenari sunt 7, dintre cari 2 sunt români.

Cercul Recașului.

In *Belint* sunt 2884 locuitori, dintre cari 2700 sunt Români, are 65 meseriași, dintre cari 52 sunt români, din tineret se află mai mulți învățacei la meserie, duchenari sunt 10, dintre cari 4 sunt români; în această comună la Români se deșteptă spiritul de speculație.

In satele *Ictar* și *Budinț* lipite unul de altul, amândouă au 1943 locuitori, dintre cari 1812 sunt Români, au 19 meseriași, dintre cari 16 sunt români; în *Budinț* se ocupă cam 30 de Români cu industria de casă, adecă în timpul de érnă fac furci de lemn; în *Ictar* se ocupă vre-o câțiva cu împletirea de țerguri séu lese de nuiete, dus marfa séu negoțul lor la țerguri; în *Ictar* sunt 2 duchenari, amândoi de neam străin, în *Budinț* sunt 2 români și 2 de alte némuri.

In *Chisetu* sunt 1522 locuitori, dintre cari 1438 sunt Români; sunt 37 meseriași, dintre cari 29 sunt români; sunt 9 duchenari, dintre cari 3 sunt români.

In *Ianova* sunt 1860 locuitori, dintre cari 1173 sunt români, sunt 27 de măestrii, dintre cari 7 români; are 5 comercianți cu ducheane, dintre cari unul e român.

In *Suștra* sunt 851 locuitori, dintre cari 826 români, sunt 6 meseriași dintre cari 4 români, peste 30 de români se ocupă cu facerea de leuci și loitre pentru cocoi; cumpără lemn peste iernă, fac leucile și loitrele și le dus la țerguri; duchenari sunt 3; dintre cari unul e român.

In *Bazoș* sunt 2133 locuitori, dintre cari 1620 români, are 41 meseriași, dintre cari 21 români, duchenari sunt 5, dintre cari unul e român.

In *Topoloveș* sunt 1460 locuitori, dintre cari 1246 Români, are 21 de mese-

riași, dintre cari 7 români, 7 comercianți cu ducheane, dintre cari 2 sunt români.

In *Bucoveș* sunt 1289 locuitori, dintre cari numai unul e român, sunt 3 duchenari toți 3 de alte neamuri, vre-o câțiva dintre țeranii români se ocupă cu facerea de vălaie, cumpără lemne mari, fac din ele vălaie și le vând la țerguri cu prețuri bune, acestea fac cu măestria lor căștiguri bune, mai sunt vre-o câțiva, cari fac băte galbene și le vând prin orașe, umblă cu băte și în alte țeri.

In *Iezvin* sunt 1660 locuitori, dintre cari 1510 sunt români; cu măestria se ocupă 17, dintre cari 11 sunt români, — duchenari sunt 4, dintre cari unul e român.

Cercul Ciacovei.

In *Ciacova* sunt 4596 locuitori, dintre cari 918 sunt români, are 178 de meseriași din toate branșele, dintre cari 1 faur, 2 zidari, 5 cojocari, 2 croitori, 1 cismaș, 1 păpucar, 1 olar, 1 măcelar, 1 brutar séu pecar și 3 crășmari, la oaltă 17 sunt români, ér ceilalți de alte neamuri. Acum sunt încă 16 învățacei români la învățătura de meserii. Sunt 33 de comercianți cu ducheane deschise, nici unu nu e român.

In *Jebel* sunt 3993 locuitori, dintre cari 3088 sunt Români; are 48 de meseriași, dintre cari 15 sunt români, are 16 negustori cu localuri deschise, dintre cari numai unul e român.

In *Petroman* sunt 2084 locuitori, dintre cari 1888 sunt Români, are 25 de măestrii, dintre cari 24 sunt români, are 4 negustori toți români.

In *Denta* sunt 3220 de locuitori, dintre cari 1217 sunt români; are 64 de meseriași, dintre cari 14 sunt români, are 10 negustori cu prăvălii deschise, dintre cari 2 sunt români.

In *Stamora-română* sunt 1010 locuitori, dintre cari 950 sunt Români, are 8 meseriași, dintre cari 3 sunt români, 3 duchenari de alte neamuri.

In *Sipeț* sunt 2757 locuitori, dintre cari 2574 sunt români, are 31 de meseriași, dintre cari 5 sunt români, 8 comercianți, dintre cari 4 sunt români.

In *Ghilad* sunt 3785 locuitori, dintre cari 2492 sunt Români, are 35 de meseriași, dintre cari 11 sunt români, negustori sunt 6, toți de alte neamuri.

In *Beriu* sunt 1184 locuitori dintre cari 1090 sunt români, are 10 meseriași, dintre cari numai 2 sunt români; 2 duchenari, nici unul român. (Va urma.)

Un sfat pentru economii noștri.

In urma secetei, ce a bântuit și în părțile noastre, ródele câmpului au fost în multe locuri nimicite. Ploile, cari au cădut în zilele din urmă în mai multe părți ale țerii, au fost, cei drept binefăcătoare și au îndreptat recoltele, dér în unele părți grăul a perit mai tot, ér cucuruzul n'a răsărit.

In vederea acestei mari nenorociri, care a cercat în unele regiuni poporul de la țera, d-l Vasile C. *Osvada*, directorul înșoțirii „Agricola“ din Hunedóra, sfătuesce în ultimul număr al diarului „Libertatea“ pe țeranii noștri, ca în locurile pustiite de secetă, să sãmene un nou soi de nutreț și anume: **mohor nobilitat**, care este un nutreț foarte îmbelșugat și vitele îl mănacă bine. Chila de sãmintă de mohor costă numai cam 10—20 cruceri și se pôte cumpăra din toate negustoriile mari de sãminte. *Mohorul se pôte sãmăna în dragă voie până la sfârșitul lunei Iunie*. Cu îndrumări amănunțite servește și înșoțirea economică „Agricola“ din Hunedóra (Vajdahunyád).

O grădină școlară premiată.

Duminea trecută s'a ținut din partea desp. I (Brașov) al „Asociațiunei“ în oomuna *Codlea* o prelegere populară împreună cu proiectiuni și s'a reorganizat agentura „Asociațiunei“ din această comună. Cu ocaziunea acésta comisiunea trimisă de comitetul despărțământului (d-nii: A. Bărseanu, N. Bogdan și G. Vătășan) a cercetat grădina școlară, condusă de harnicul învățător d-l *Ananie Boldor* și aflându-o în

starea cea mai corăspunďătoare, a conferit, înainte poporenilor adunați în școlă, d-lui *Boldor unul din cele două premii de câte 20 coróne în aur*, destinate de adunarea generală pentru grădinile școlare cele mai bine îngrijite din cuprinsul acestui despărțământ.

Ca și alții se cunoscă modul, în care se cultivă acésta mică, dér bine îngrijită grădina școlară, aducem în cele următoare o dare de sãmă asupra ei.

Estensiunea grădinei este de 300 stîngini □; închisă de 3 părți cu stobor de scânduri și zăbrele, de 2½ m. înalt, ér de o parte cu gard de nuele. În partea de cătră stradă grădina forméază un triunghi împărțit în straturi și ronduri de diferite figuri, cultivate cu flori și trandafiri nobili.

Jur-imprejurul grădinei. — pe de margini — sunt tufe de rosincini (strugurei) cari dau un cuant destul de mare de fructe pentru facerea vinului de rosincini, atât de sãnătos și răsoritor.

Grădina este strătăiată atât în lung, cât și în lat de câte 3—3 cărări de câte 1 m. lățime, cari împart o în patru table.

Tablele I, II și IV sunt cultivate cu pomi, ér tabla III cu legume.

În tabla I sunt următoarele soiuri de pomi:

- Rëndurile 1—8 *Peri*: „Napoleon untóse“, 120 bucăți, de 3 ani, altoiți în piciorul caprei.
- „ 8—11 *Meri*: „Pătule“, 45 buc., de 3 ani, altoiți în ochiú.
- „ 11—18 *Meri* „vinete“, 105 buc., de 3 ani, altoiți în ochiú.
- „ 18—23 *Meri* „Parmene aurii“, 75 bucăți, de 3 ani, altoiți în copulare.
- „ 25—28 *Meri* „Ananas renet“ 75 bucăți, de 3 ani, altoiți în ochiú.
- „ 28—34 *Meri* „Grăfenstein“, 90 bucăți, de 4 ani, altoiți în ochiú.
- „ 34—38 *Meri* „Patule“, 60 buc., de 4 ani, altoiți în ochiú.
- „ 38—40 *Meri* „Vinete“, 30 buc., de 4 ani, altoiți în ochiú.

Restul din tablă, 2 straturi, de unde au fost scoși pomii, sunt sãmănate cu legume.

În tabla II:

- Rëndurile 1—4 *Peri*: „Maria Luisa“, 36 buc., de 2 ani, altoiți în ochiú.
- „ 4—8 *Peri* „Regele Carol“, 48 buc., de 2 ani, altoiți în piciorul caprei.
- „ 8—12 *Peri* „Protopopesci“, 48 buc., de 2 ani, altoiți în ochiú.
- „ 12—16 *Peri* „Virgulaise“, 48 buc., de 2 ani, altoiți în ochiú.
- „ 16—19 *Peri* „Espren perya“, 36 bucăți, de 2 ani, altoiți în ochiú.
- „ 19—23 *Peri* „Maria Luisa“, 48 buc., de 2 ani, altoiți în ochiú.
- „ 23—27 *Meri*: „Pătule“, 48 buc., de 2 ani, altoiți în ochiú.
- „ 27—31 *Meri* „Parmene aurii“, 48 buc., de 1 an, altoiți în ochiú.
- „ 31—35 *Meri* „Crețesc“, 48 buc., de 1 an, altoiți în ochiú și piciorul caprei.
- „ 35—39 *Meri* „Ene“, 48 bucăți, de 1 an, altoiți în ochiú și piciorul caprei.
- „ 39—43 *Meri* „Popesci“, 48 buc., de 1 an, altoiți în ochiú și piciorul caprei.
- „ 43—47 *Meri* „Pătule“, 48 buc., de 1 an, altoiți în ochiú și piciorul caprei.
- „ 47—50 *Meri* „Parmene aurii“, 36 bucăți, de 1 an, altoiți în ochiú și piciorul caprei.

Tabla IV:

5 rënduri „Pătule“ de 1 an, altoiți în ochiú, restul tablei plantat cu pădureți, cari vor fi altoiți în timpul dintre 15 Iulie—15 Septembrie în ochiú; trei straturi la urmă forméază: „școla provisorică de pomi“, în care pădureți sunt plantați pentru a se mai îngroșa în decursul unui séu doi ani.

Tabla III:

In acésta tablă încă sunt 3 rënduri (45 bucăți) *Peri*: „Regele Carol“ de 4 ani și 7 rënduri (105 bucăți) *Peri*: „Untóse de iarnă“ de 4 ani. Restul tablei cultivat cu legumă.

Grădina este cultivată cu pomi numai de 6 ani. În cei dintăi 3 ani nu s'au vëndut pomișori, nefind destul de desvoltați. În cursul celor 3 ani din urmă s'au vëndut numai locuitorilor Români din *Codlea* peste 4—500 pomișori nobili și s'au împărțit la școlari gratuit cam 200 pomișori. Pământul grădinei este lutos, de ca-

litate nu prea bună, însă destul de potrivit pentru cultura pomilor.

De alt-cum atât pământul din toate grădinile din *Codlea*, cât și clima, sunt foarte potrivite pentru cultura pomilor.

Nisunița Românilor din acésta comună din timpul din urmă, de a-și împopula grădinile, ba unii chiar și liveștile, cu pomișori nobili, ne dá speranța, că pomăritul în curând va înflori, dând locuitorilor un venit destul de frumos.

Ca încheiere observăm, că d-l *Ananie Boldor*, cunoscut publicului nostru și prin conferențele sale și prin tractatele din sfera grădinăritului, publicate în foile noastre, a dăruit din premiul obținut suma de 4 cor. pe séma bibliotecilor populare ambulante ale despărțământului. B.

MULTE ȘI DE TOTE.

O profeție asupra pericolului galben.

De cât-va timp, ómenii politici, împărații, ca și simpli diletanți, scriu, vorbesc, se ocupă de cestiunea „pericolului galben“; adecă a invaziei popórelor de colóre galbenă în Europa. De alt-fel este firéscă téma, dat fiind enorma massă a acestor popóre.

Din acest punct de vedere este interesant, a cita o profeție făcută de mult de anarhistul Bakunin.

Celebrul șef al anarhiștilor a trăit mai multă vreme în Japonia și China.

Intr'o broșură apărută în 1871 și intitulată „Teologia politică a lui Mazzini și Internaționala“, Bakunin scria:

„Decă Asia ar fi locuită numai de fiare sélbatice și Europa ar fi amenințată de câte-va sute de mii de lei înflămânđiți, acest pericol ar fi de sigur mare, dér nu se pôte compara cu pericolul ce presintă cele 500 milioane de ómeni și mai grozavi, cari mai curând ori mai târziu se vor arunca asupra noastră“.

Și Bakunin încheie prin predicerea, că peste 50 de ani stăpânirea Rusiei pe întreg ținutul Amurului va fi sdrobită de japoneși.

Cari pomi sunt mai espuși trăsnetului?

Este cunoscut, că pericolul trăsnetului este cu mult mai mare pentru stejari, decât pentru fagi. Esperiențele și cercetările făcute până acuma au dat următoarele rezultate:

Pomii cari conțin mult oleiú sunt foarte mult asigurați contra pericolului trăsnetului, pe când pomii sëraci în oleiú și bogati în scrobélă, sunt espuși trăsnetului. Pomii, cari conțin mult oleiú sunt *nucii și fagi*; pomii, cari conțin puțin oleiú și multă scrobélă sunt stejarul, salcia, popul, patinul, alunul, liliacul, ulmi, frăgarul, păducelul și frasinul.

Decă puneam acuma pomii după gradul de pericol, căruia sunt espuși din partea trăsnetului, găsim următoarea ordine:

Mai scutiți de trăsnet sunt: nucul și fagul; ceva mai espuși trăsnetului sunt molidul și tisa (taxus), pericol mare oferă bradul, ér cel mai mare, stejarul, salcia, popul și toți pomii mai sus înșirați.

Al cincilea!

Intr'un sat german s'a petrecut următoarea întâmplare hazlie. Preotul satului scria în fața unei părechii nou cununate estrasul de cununie din matriculă. Nefind de tot sigur cu privire la datul zilei, se adresă miresei cu întrebarea: „Așai, că e al cincilea?“ — „Dómne feresce Sfinția Ta“ — răspune cam supérată femeia — *îmi este deabia al doilea* (bărbat)!

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil Traian H. Pop.

De inchiriat séu de vëndare,
casele din Strada Căpitanului nr. 12, constatătore din 5 odăi partere, 4 odăi în etaj, împreunate cu 2 bucătării și 4 pivniți. La poziția cea mai frumoasă.
Informații se dau la proprietarul **Ioan Zamfir,** Brașov, podului Grid nr. 4.

Vënd

în PIVNIȚA ESTERHAZY, Braşov
în exploatare personală:

Vinuri eschisite fine,
Rachiuri prima de droşii şi
tescovină,
Bere în sticle de Czell şi Steinbr.
Kleinoscheg Şampanie.
Mâncări calde bune.
Delicatese à la local de dejun.

O încercare
convinge, că în pivnița Ester-
házy toate sunt bune și ieftine.

Wilhelm Kopony,

PROPRIETATE de VÊNDARE

în Orlat, (lângă Sibiu).

Casă veche de piatră, sub nr.
344, aflătoare în piața din Orlat,
cu jumătate curte, jumătate gră-
dina, un pământ lipit de ele, 5
stăngini cubici de piatră și 21 mii
cărămidă adunată spre edificare la
fata locului, precum și supra-edi-
ficatele aflătoare, sunt de vânzare
din mână liberă.

Doritorii de a-le cumpăra, du-
pă ce le vor vedea, să se adreseze
de-adreptul la subscrierul proprietar

Dumitru Pop,

Gyulafehervár, strada Traian nr. 85.

—3.1406.

Novitate.**MAGAZIN DE HAINE****Novitate.**

pentru bărbați și băeți.

Subscrierul are onore a aduce la cunoștința Onor. public, că mi-am mă-
rit magazinul meu cu bună reputație, de confecțiuni pentru dame

GOLDMAN N. P.

cu un magazin de

haine bărbătesci, de băeți și copii,

corespundător cerințelor moderne, pe care l'am instalat în

Piața Șirul inului în palatul lui Czell.

Prețurile cele mai ieftine.

Pui la dispoziția On. public executarea cea mai bună și efectuarea cea mai solidă.

Principiul meu este, eu câștig puțin să fac vânzare mare.

Rugându-mă de o cercetare numărösă, rămân

Cu totă stima

GOLDMAN N. P.

magazin de haine bărbătesci, de băeți și copii (palatul Czell).

Avis.

Student, care a absolvat 6 clase
gimnasiale și vorbește perfect cele
3 limbi ale țării, se primesce ca prac-
ticant în farmacia lui Guido Fabritius
în Sibiu.

1897,5-5

AVIS!

Am onore a aduce la cunoștință, că am eșit dela firma
A. Meschendörfer succesori, și tot odată am luat asupra
mea Filiala, care a fost sub firma Goerg Foith, din piața
Pómelor de sub nr. 18, de afaceri de

mărunțisuri și inpletituri.

După mai mulți ani de praxă, mi-am câștigat o cunoștință
perfectă în bransa acosta și având un capital suficient, mă aflu
în poziție favorabilă a îndestula voința onoraților clienți, cu
cea mai prețisă punctualitate.

Rugându-mă pentru sprijinul și bunăvoința Onor. public,
asigurând că serviciul meu va fi cu cea mai mare precauțiune,
zel și punctualitate. Semnes

cu totă stima

Moritz Kraus,

comersant.

4—4.1889.

SVORUL de APĂ AMARĂ

FRANCISC IOSIF

se distinge

după declarațiunile autorităților medicale:

- „Rezultat în totdeauna sigur și mulțumitor“
Prof. Dr. Erhardt, Berlin, director al cliniceii medic.
- „Chiar și în cantități mici are efect și nu este desagrabilă la
beut“. Prof. Dr. Kassmann, Heidelberg, director al cliniceii medic.
- „În cantitate mică, abia 150 gr. are efect sigur.“
Prof. Dr. de Korányi, Budapesta, director al cliniceii medicale.
- „În general lăudată ca având gust bun“.
Prof. Dr. de Bahl, München, director al instit. patologic
- „Un gust mult mai bun, decât la alte ape“.
Dr. Hofmeyer, Berlin, medic dirigent al spitalului Elisabet.
- „Produce efect chiar și în cazul, când intestinul este iritabil,
fără dureri și fără greutate“.
Prof. Dr. de Leube Würzburg, director al cliniceii medicale.
- „Întrebuințarea este liberă de ori-ce consecințe desagrabile.“
Prof. Dr. Baccelli, Roma, directorul cliniceii medic.
- „Supără acțiunea stomacului, mai puțin de cât alte ape
minerale.“
Prof. Dr. Theodoi, Bucuresci, medicul regal.
- „Chiar la întrebuințare mai îndelungată nu provocă indispoziții“.
Prof. Dr. de Samberger, Viena, director al cliniceii medic.
- „Efect unțar, foarte bun, chiar și la întrebuințare mai îndelungată“
Prof. Dr. Drasche, dirigintele sect. V., a spitalului general.
- „Se întrebuințază cu folos până în ultimul timp.“
Prof. Dr. Schauta, Viena, director al cliniceii I., pentru bôle de femei.

Certificatul ministrului de război c. și r. (secția sanitară) în Viena.

„Apa amară Francisc Iosif are aproape fără excepție efect sigur
și repede, necausând nici chiar la întrebuințare mai îndelungată in-
dispoziții secundare. Bolnavii o beau bucurosi din cauza gustului plăcut.“

APA MINERALĂ „FRANCISC IOSIF“

Se pôte căpăta în toate depositurile cunoscute de ape minerale.

DIRECȚIUNEA ÎN BUDAPESTA.

Spre a se asigura contra amăgriilor, consumentul să ceră expres

„Apa amară „FRANCISC IOSIF“ 1—20. 1801.

Cel mai mare atelier de monumente.

Subscrierul are onore a recomanda Onor. public

**Atelierul său de cioplitorie de piatră,
și marele deposit de
MONUMENTE sepulcrale de MARMURE**

și din alt material, lucrate fin și durabil.

**Braşov, Strada Gărei,
(lângă ramificația Tramvaiului)**

Tot acolo se află mare deposit de
Marmură, Granit, Syenit, Labrador Andesyt și
petri de năsip, durabile și scutite de îngheț, cu prețuri ieftine.

Mare deposit de mobile din pētră de marmură,
permanent 200 bucăți în deposit dela 10 cor. până la 2000 cor.

Nicăiri nu se pot procura mai ieftine, fiind din mâna primă.

De asemenea iau în antreprisă ori-ce fel de lucru de cioplit pētră
la zidiri.

Devisuri și prețuri curente stau la dispoziție gratis.

Rugându-l deci On. public de binevoitorul sprijin, sunt cu totă stima

IOSIF NAGY, BRAȘOV

măstru în cioplitoria de pētră.

Strada gărei la ramificația Tramvaiului.

11—12.

Tigle de Cement de acoperiș (Langfalz)

forțe rezistente contra intemperțiilor. Material ușor de acoperit și de durabilitate nețermurită.

Se capetă cu preț foarte ieftin la Fabrica PORTLAND-CEMENT din Braşov.

Tipografia A. Mureșianu, Braşov.

J. H. Pop